

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN 'T GROENHOF TE ZEDELGEM (PROVINCIE WEST-VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1468

Rapport opgemaakt door: Sander Pelsmaekers

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

januari 2021

Dossiernr. 30165

OE: 2021A390

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan 't Groenhof te Zedelgem (provincie West-Vlaanderen)

Auteur

Sander Pelsmaekers

Initiatiefnemer

Aquafin nv

Projectnummer

- 30165 (intern)
- 2021A390 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en datum

Aartselaar, januari 2021

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1468

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
V0	20/01/2021	Interne draft
V1	25/01/2021	Externe draft
V2	26/01/2021	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Sander Pelsmaekers
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Verslag van Resultaten	7
1	Inleiding (beschrijvend gedeelte)	7
1.1	Thesaurus	7
1.2	Administratieve gegevens	7
1.3	Doel van het onderzoek	8
1.4	Aanleiding van het onderzoek	8
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6	Onderzoeksstrategie	10
2	Aard van de bedreiging	11
2.1	Huidige situatie	11
2.2	Toekomstige situatie	13
3	Assessmentrapport: landschappelijke analyse	15
3.1	Topografische situering	15
3.2	Bodemkundige situering	19
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis	25
4.1	Inventarissen onroerend erfgoed	26
4.2	Cartografische bronnen	30
4.3	Recente landschapsveranderingen	35
5	Besluit	38
5.1	Interpretatie en datering	38
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	39
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening	40
7	Bibliografie	41
7.1	Literaire bronnen	41

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Orthofotomozaïek (1:2500), middenschalig, winteropnamen, panchromatisch (2020) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	9
Figuur 2: GRB (1:2500) met aanduiding van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021)...	9
Figuur 3: Kadasterkaart (1:2000) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Cadgis 2021).	10
Figuur 4: Orthofoto (1:1500) (middenschalige winteropname, kleur, 2020) met weergave van de bestaande toestand. (Bron: Geopunt 2021).	11
Figuur 5: Verduidelijking van de zone die besproken wordt in deze archeologienota (zwarte arcering).	12
Figuur 6: Overzicht van de werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied (1:1200). (Bron: Geopunt 2021).	13
Figuur 7: Detail van de plannen voor de toekomstige toestand. (Bron: Opdrachtgever 2021).	14
Figuur 8: Topografische kaart (1:7000) met aanduiding van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	15
Figuur 9: DTM (1m) (1:6000) met aanduiding van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	16
Figuur 10: Hoogteprofielen van NW-ZO en NO-ZW. (Bron: Geopunt 2021).	17
Figuur 11: Skyview (1:2000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt 2021).	18
Figuur 12: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:4000) met aanduiding van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	19
Figuur 13: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3). (Bron: Geopunt 2021).	21
Figuur 14: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:30000) met aanduiding van het studiegebied. (Bron: Geopunt 2021).	21
Figuur 15: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt 2021).	22
Figuur 16: Bodemerosiekaart (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt 2021).	23
Figuur 17: Bodembedekkingskaart (1:2000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	24
Figuur 18: Tabel met geraadpleegde bronnen.	25
Figuur 19: De erfgoedwaarden met betrekking tot het onderzoeksgebied. (1:15000). (Bron: Geopunt 2021).	27
Figuur 20: Alle CAI-meldingen (1:15000) binnen een straal van meter.	28
Figuur 21: Overzichtstabel CAI.	28
Figuur 22: Fricxkaart (1:35000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	30
Figuur 23: Ferrariskaart (1:5000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	31
Figuur 24: Atlas der Buurtwegen (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	32
Figuur 25: Vandermaelen kaart (1:5000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	33

Figuur 26: Poppkaart (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	34
Figuur 27: Orthofotomozaïek (1:2500), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (1971) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	35
Figuur 28: Orthofotomozaïek (1:2500), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (1991) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	36
Figuur 29: Orthofotomozaïek (1:2500), middenschallig, winteropnamen, panchromatisch (2020) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).	37

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING (BESCHRIJVEND GEDEELTE)

1.1 THESAURUS

West-Vlaanderen, Zedelgem, t' Groenhof, DWA-leiding, RWA-leiding, wegenis, vrijgave

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode: 30165	Onroerend Erfgoed: 2021A390
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	t' Groenhof
- Postcode:	8210
- Fusiegemeente:	Zedelgem
- Land:	België
Lambertcoördinaten 1972 (EPSG:31370)	Xmin, Xmax: 65 210,73 m - 203 023,02 m Ymin, Ymax: 65 439,09 m - 202 932,40 m
Kadaster	
- Gemeente:	Zedelgem
- Afdeling:	ZEDELGEM 1 AFD
- Sectie:	F
- Percelen:	1446w2, 1458h, 1452k8, openbaar domein
Onderzoekstermijn	Januari 2021

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in hoeverre het archeologisch archief dat potentieel aanwezig is op een terrein is bedreigd door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek, *in situ* bewaring of vrijgave van het terrein.

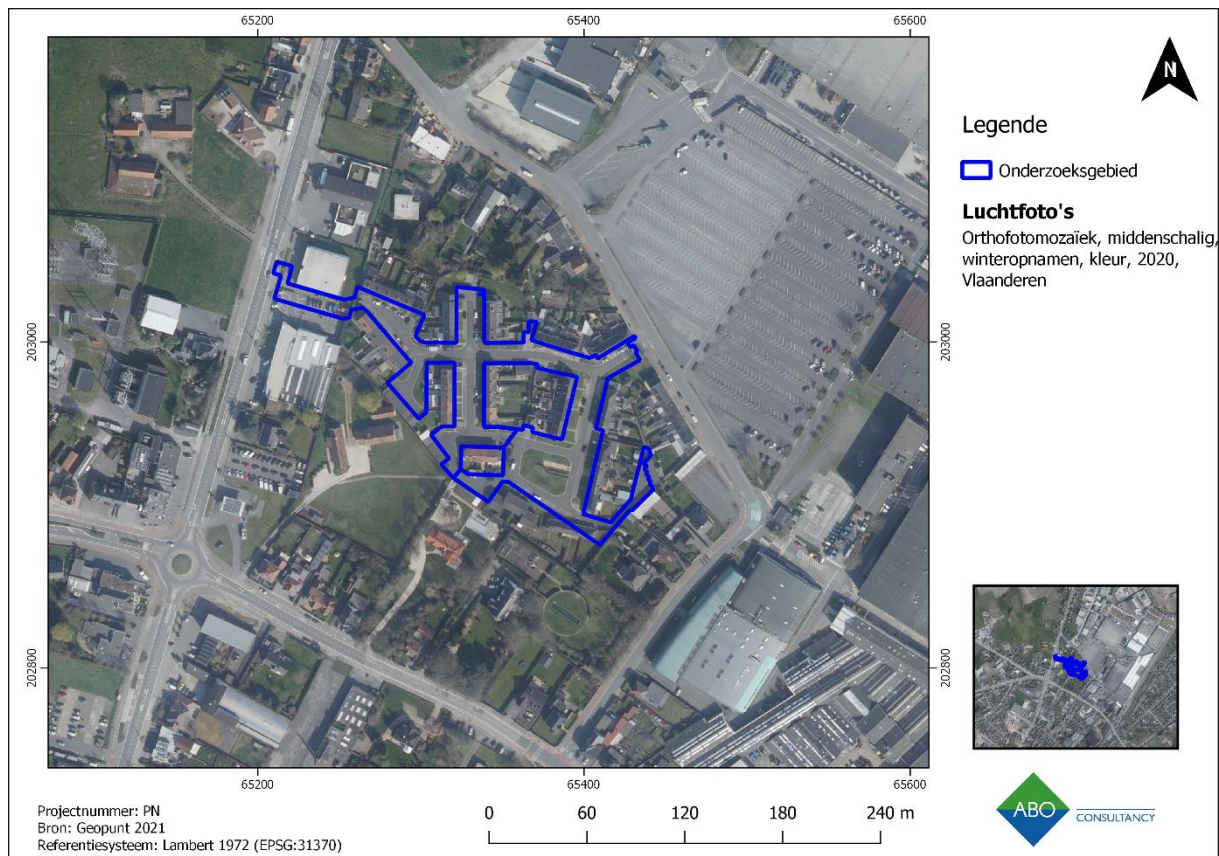
1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de geplande werken aan de woonwijk 't Groenhof te Zedelgem in de provincie West-Vlaanderen. Er wordt een nieuwe DWA-leiding en RWA-leiding aangelegd, alsook de herinrichting van de bijhorende wegenis en een park. De geplande bouwwerken en de bijhorende graafwerken worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Het onderzoeksgebied bevindt zich in woongebied. Het is niet binnen een beschermde archeologische site of in een vastgestelde archeologische zone gelegen. Doordat het onderzoeksgebied zich gedeeltelijk in woongebied bevindt, de perceeloppervlakte de 3.000 m² overschrijdt en de bodemingreep de 1.000 m² overschrijdt, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1 Onroerend Erfgoeddecreet).

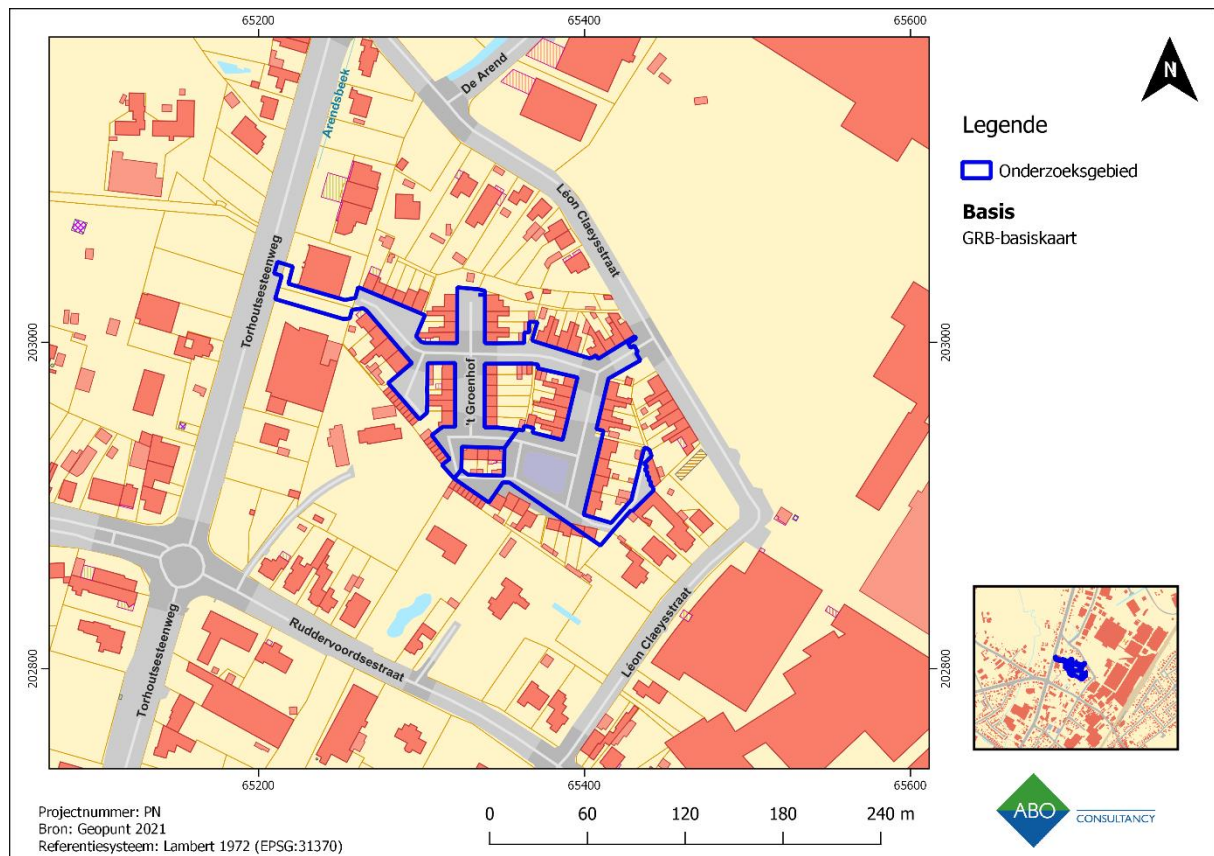
1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Naar aanleiding van de sloop van 8 verouderde woningen, de bouw van 12 nieuwe woningen en het verbouwen van 2 hoekwoningen, wenst de gemeente Zedelgem de volledige wijk 't Groenhof te vernieuwen (de sloop en bouw zijn **geen** onderdeel van deze archeologienota). Dit project omvat ook het aanleggen van een gescheiden rioleringsstelsel en een nieuw wegenisontwerp (**wel** onderdeel van deze archeologienota). Het onderzoeksgebied bestaat uit enkele straten en een bijhorend pleintje. Naast het openbaar domein, horen er ook enkele percelen bij de aanvraag: 1446w2, 1458h, 1452k8. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt ca. 9.800 m².

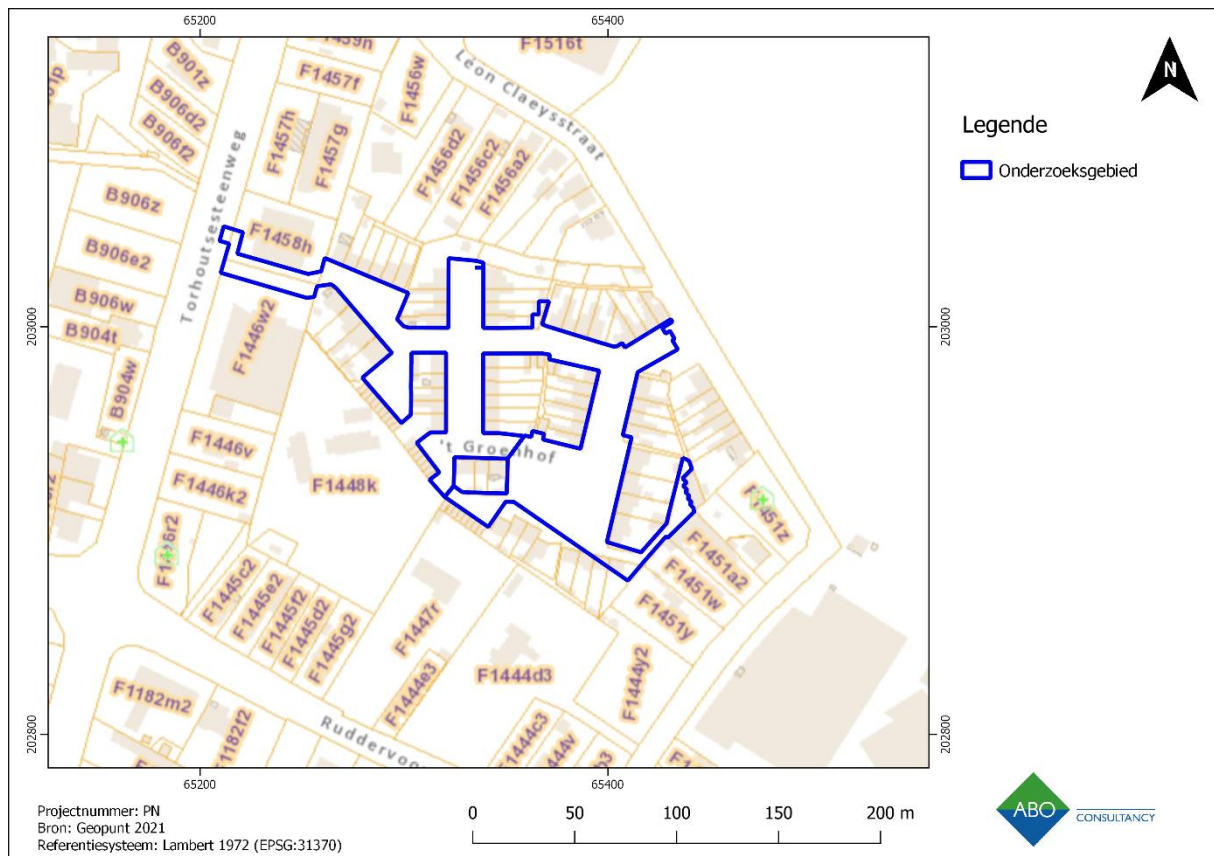
De woonwijk bevindt zich op een kleine twee kilometer van het centrum van Zedelgem, nabij het gehucht De Leeuw. Het onderzoeksgebied wordt in het westen door de N32 of Torhoutsesteenweg en in het noorden en oosten door de Léon Claeyssstraat begrensd.

Figuur 1: Orthofotomosaïek (1:2500), middenschallig, winteropnamen, panchromatisch (2020) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

Figuur 2: GRB (1:2500) met aanduiding van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

Figuur 3: Kadasterkaart (1:2000) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Cadgis 2021).

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

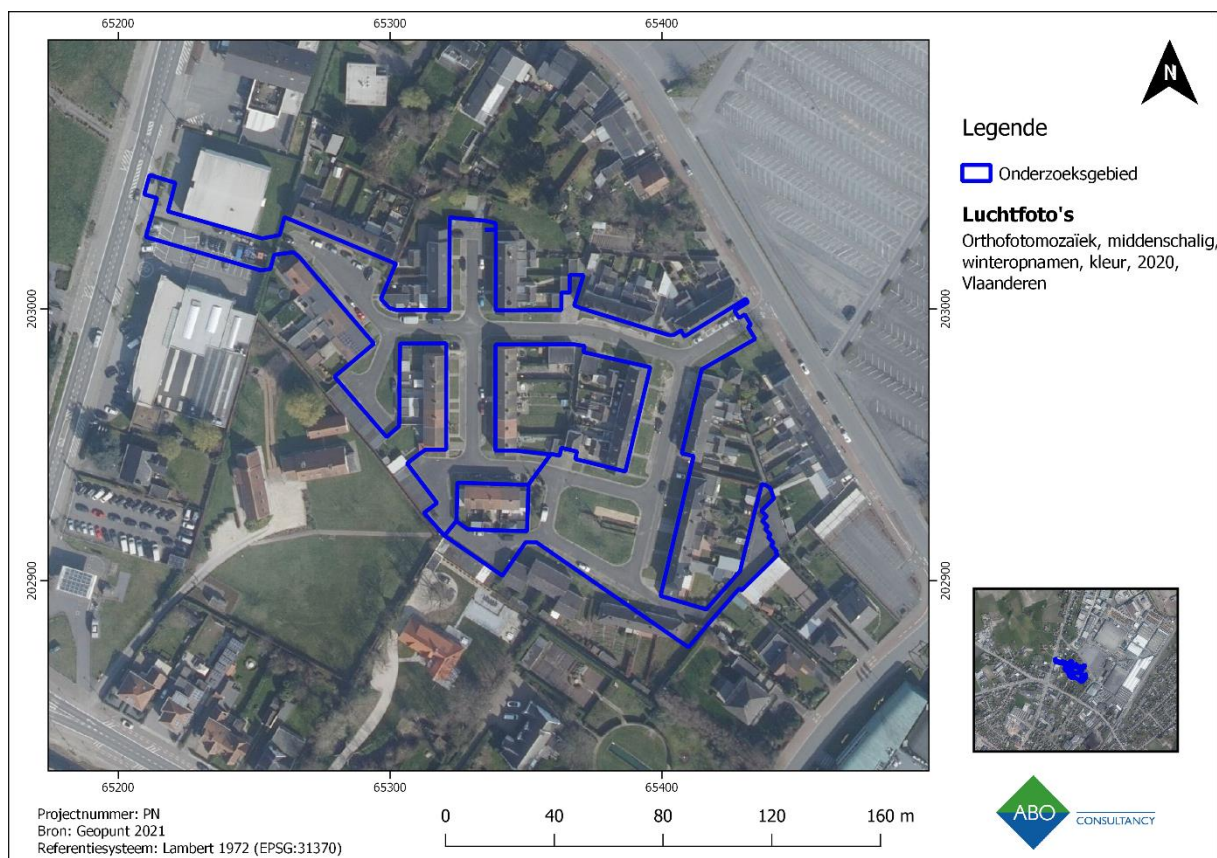
- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

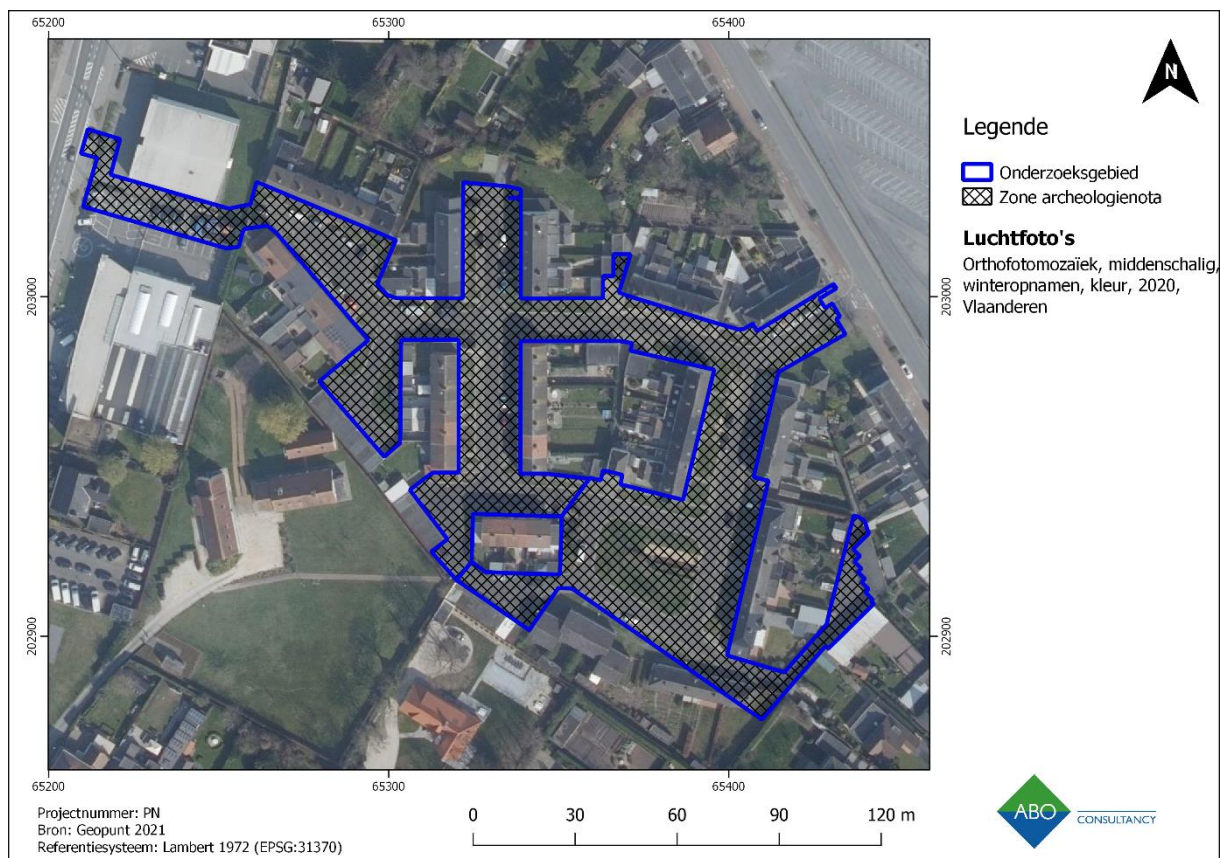
Het onderzoeksgebied bestaat uit enkele straten en een bijhorend pleintje die deel uitmaken van woonwijk 't Groenhof in Zedelgem. Naast het openbaar domein, horen er ook enkele percelen bij de aanvraag: 1446w2, 1458h, 1452k8. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt ca. 9.800 m².

Figuur 4: Orthofoto (1:1500) (middenschallige winteropname, kleur, 2020) met weergave van de bestaande toestand. (Bron: Geopunt 2021).

Momenteel is er ter hoogte van de wegnis een niet gescheiden riolering aanwezig. De bestaande buizen hebben een diameter tussen 400 en 600 millimeter. De diepte van de bestaande riolering ligt tussen ca. 1,45 m-Mv en 1,65 m-Mv. De wegnis zelf is verhard met asfalt tot een diepte van ca. 0,50 m-Mv. Het pleintje bestaat voornamelijk uit gras en 11 jonge bomen die gerooid zullen worden.

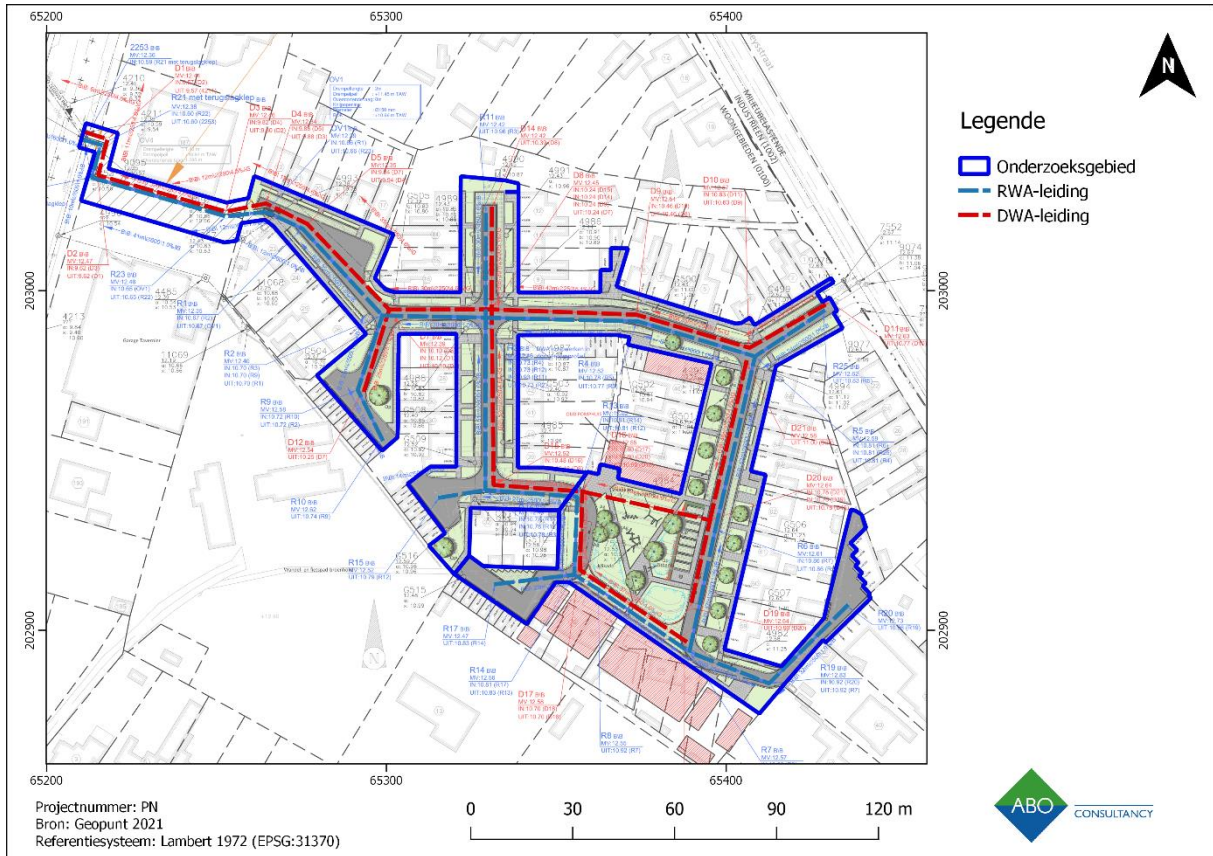
Op Figuur 5 staat het onderzoeksgebied ook nog gearceerd in het zwart, om de betrokken zones duidelijk weer te geven.

Figuur 5: Verduidelijking van de zone die besproken wordt in deze archeologienota (zwarte arcering).

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Ter hoogte van woonwijk 't Groenhof in Zedelgem wordt een gescheiden riolering aangelegd, bestaande uit een DWA-leiding voor afvalwater en een RWA-leiding voor hemelwater. Verder wordt de wegenis met bijhorend pleintje volledig vernieuwd.

Figuur 6: Overzicht van de werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied (1:1200). (Bron: Geopunt 2021).

De DWA-leidingen worden over de volledige wijk 't Groenhof verzameld. Dit komt overeen met een totale lengte van 531 meter. De buizen zullen een diameter van 250 millimeter hebben met een diepte van ca. 2,00 m-Mv. Vanuit de woonwijk zal de DWA-leiding verder richting de Torhoutsesteenweg lopen, waar het aansluit op de bestaande DWA-riolering richting het RWZI.

Ook de RWA-leiding wordt over de volledige wijk 't Groenhof verzameld. Dit komt overeen met een totale lengte van 636 meter. De doorsnede van de buizen bedraagt 500 millimeter tot 600 millimeter, met een diepte van ca. 1,75 m-Mv. Ook de RWA-leidingen lopen richting de Torhoutsesteenweg om daarna in de Moubeek te vloeien.

Voor het wegenisontwerp werd zoveel mogelijk rekening gehouden met het advies van PTD waterlopen om in te zetten op bronmaatregelen zodoende de MoubEEK niet verder te belasten. Er wordt zoveel mogelijk verharding onthard en waar mogelijk gesupprimeerd. Zo zal er naast de asfalt voor de wegen ook met waterdoorlatende grasbetontegels gewerkt worden. Meer bepaald gaat het om volgende ingrepen:

- Het insnoeren van de rijweg van 5,00 meter naar 4,50 meter: 331 m²
- Alle parkeerplaatsen verhardten met grasbetontegels: 720 m²
- Het verwijderen van overbodige stukken rijweg: 349 m²

- De overige verharding (5367 m²) wordt vernieuwd

Op het plein wordt de bestaande groeninrichting verwijderd en opnieuw ingericht. Er wordt hier geen bijkomende versterking verwacht.

Concreet worden er in functie van de werkzaamheden weinig bijkomende verstoringen verwacht. De bestaande verhardingen worden grotendeels vernieuwd (en in sommige gevallen verwijderd of vervangen door waterdoorlatende varianten). De bestaande riolering (ca. 1,45-1,65 m-Mv diep) wordt vervangen door een gescheiden systeem met buizen tot 2,00 m-Mv. Aangezien deze ingreep slechts zeer dunne sleuven vereist (minder dan 1,25 meter breedte), en er dus onvoldoende grote kijkvensters gecreëerd worden, is hier ook geen potentieel voor verder archeologisch onderzoek. Ter hoogte van het pleintje wordt de bestaande groenaanleg vervangen, en is er dus ook hier geen bedreiging van het eventueel aanwezige bodemarchief. Verder kan gesteld worden dat de bodem reeds danig verstoord werd bij de aanleg van de woonwijk in de 20e eeuw.

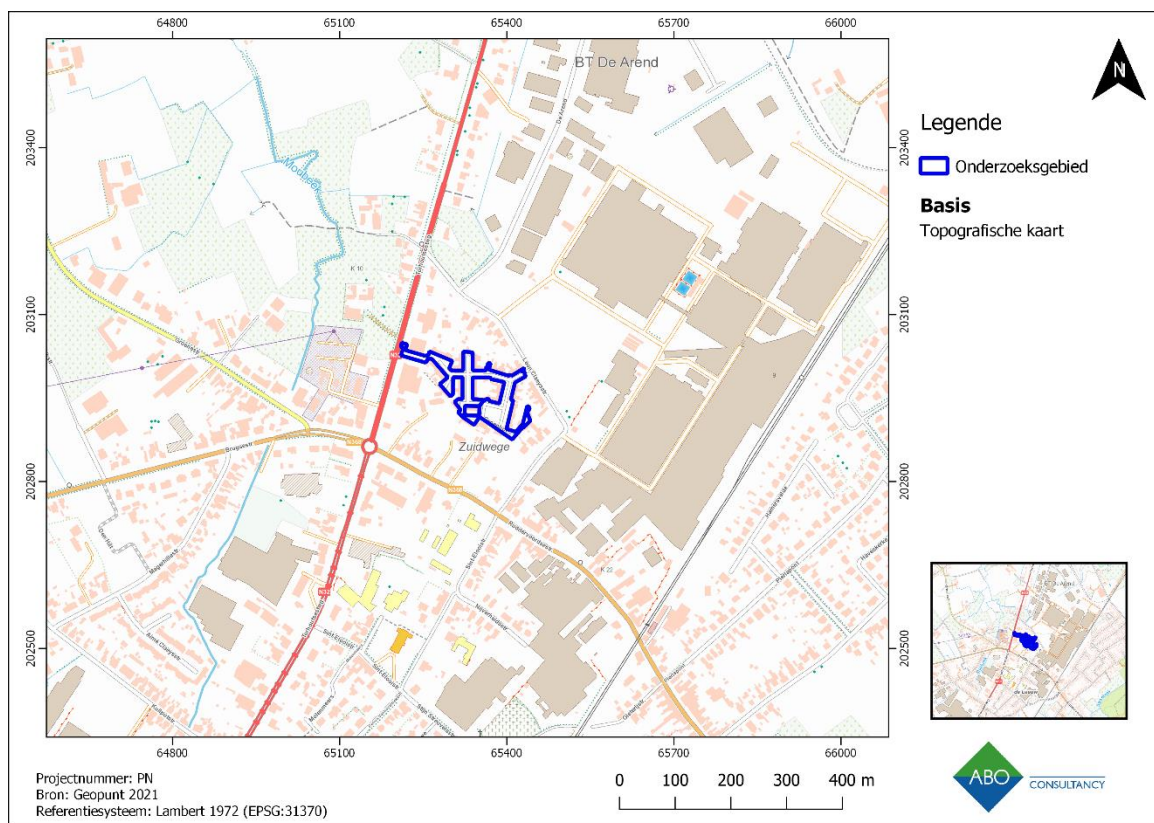

Figuur 7: Detail van de plannen voor de toekomstige toestand. (Bron: Opdrachtgever 2021).

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

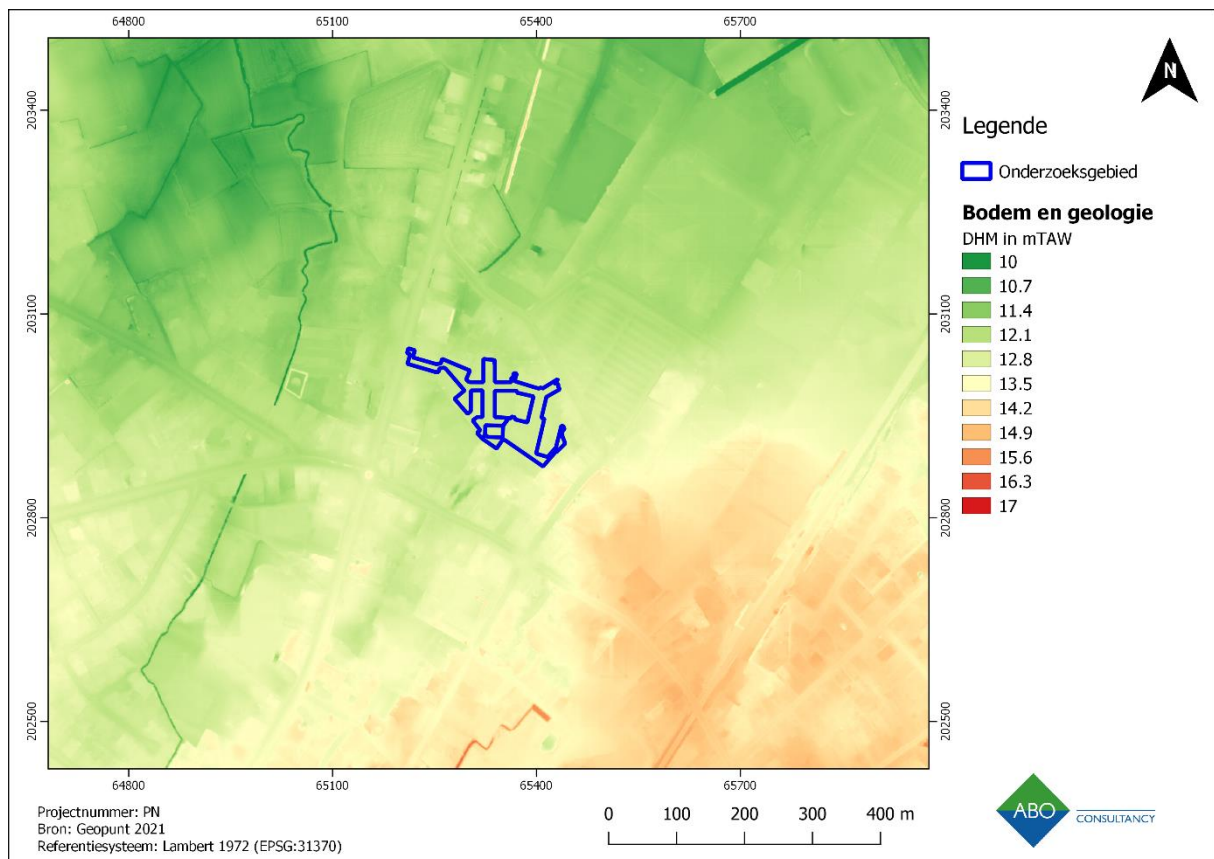

Figuur 8: Topografische kaart (1:7000) met aanduiding van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

Op de topografische kaart staat het onderzoeksgebied aangeduid ter hoogte van het gehucht De Leeuw, en meer bepaald de wijk Zuidwege. De streek wordt voornamelijk gedomineerd door woningen in het zuiden en westen en bedrijventerrein De Arend in het noorden en oosten. Woonwijk t' Groenhof, waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, vindt zich ingesloten tussen de N32 en de Léon Claeyssstraat. Op ca. 250 meter naar het westen stroomt de Moubek, terwijl iets verder naar het oosten (ca. 850 meter) de Kerkebeek gekarteerd is.

Volgens de traditionele landschappenkaart maakt het onderzoeksgebied deel uit van Houtland, een onderdeel van de Zandstreek buiten de Vlaamse Vallei.

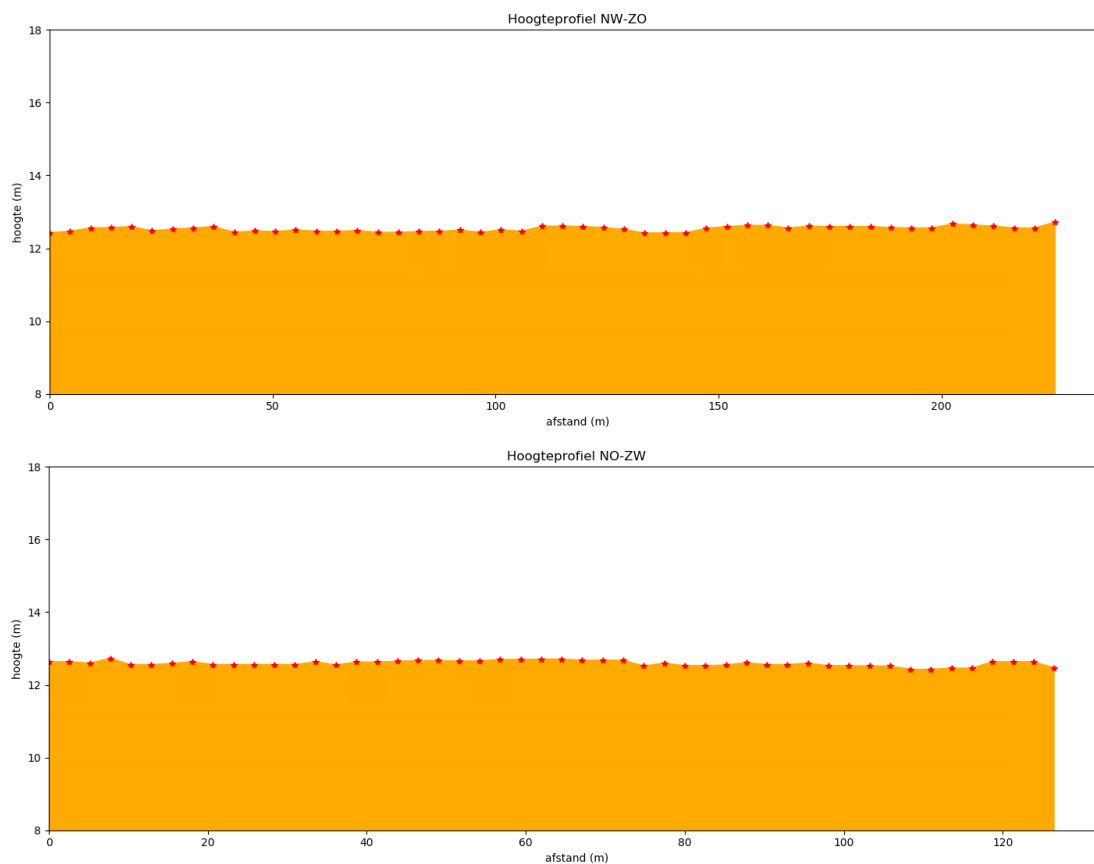
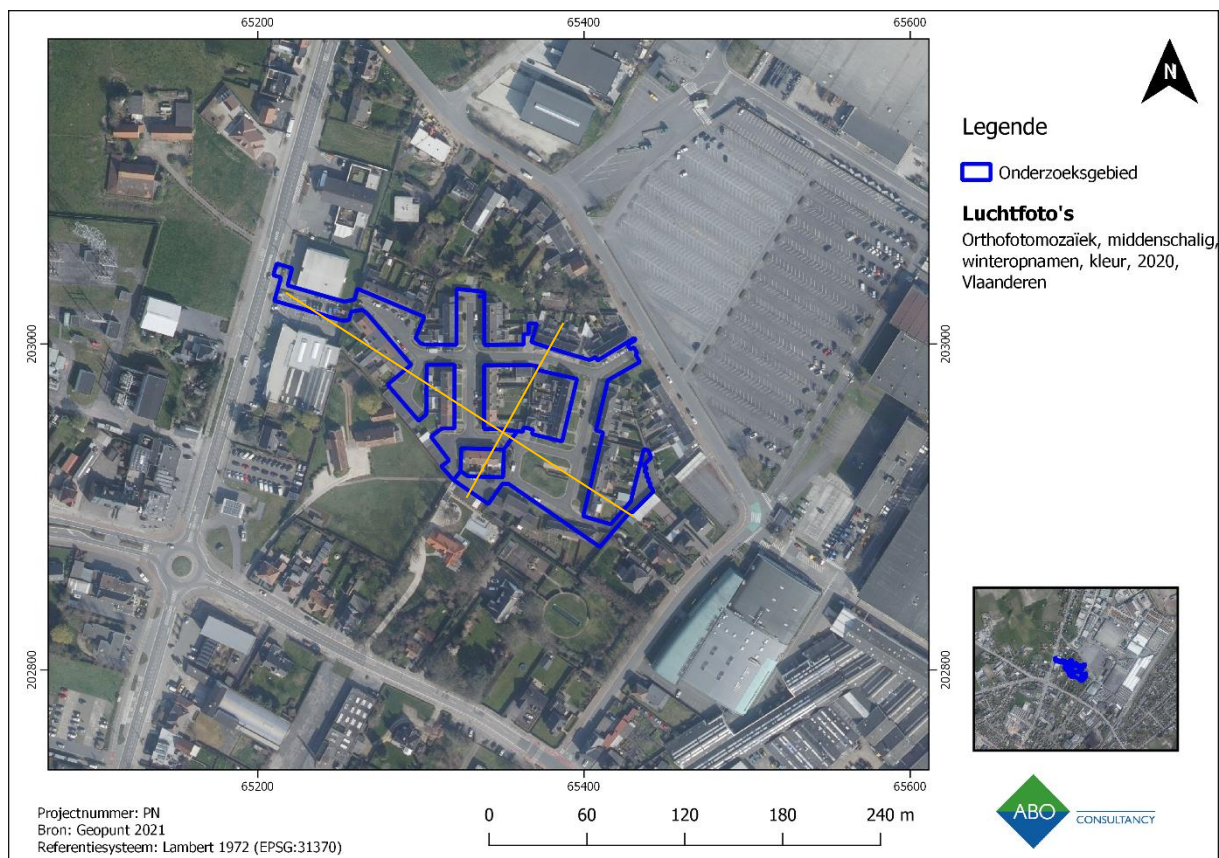
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Figuur 9: DTM (1m) (1:6000) met aanduiding van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

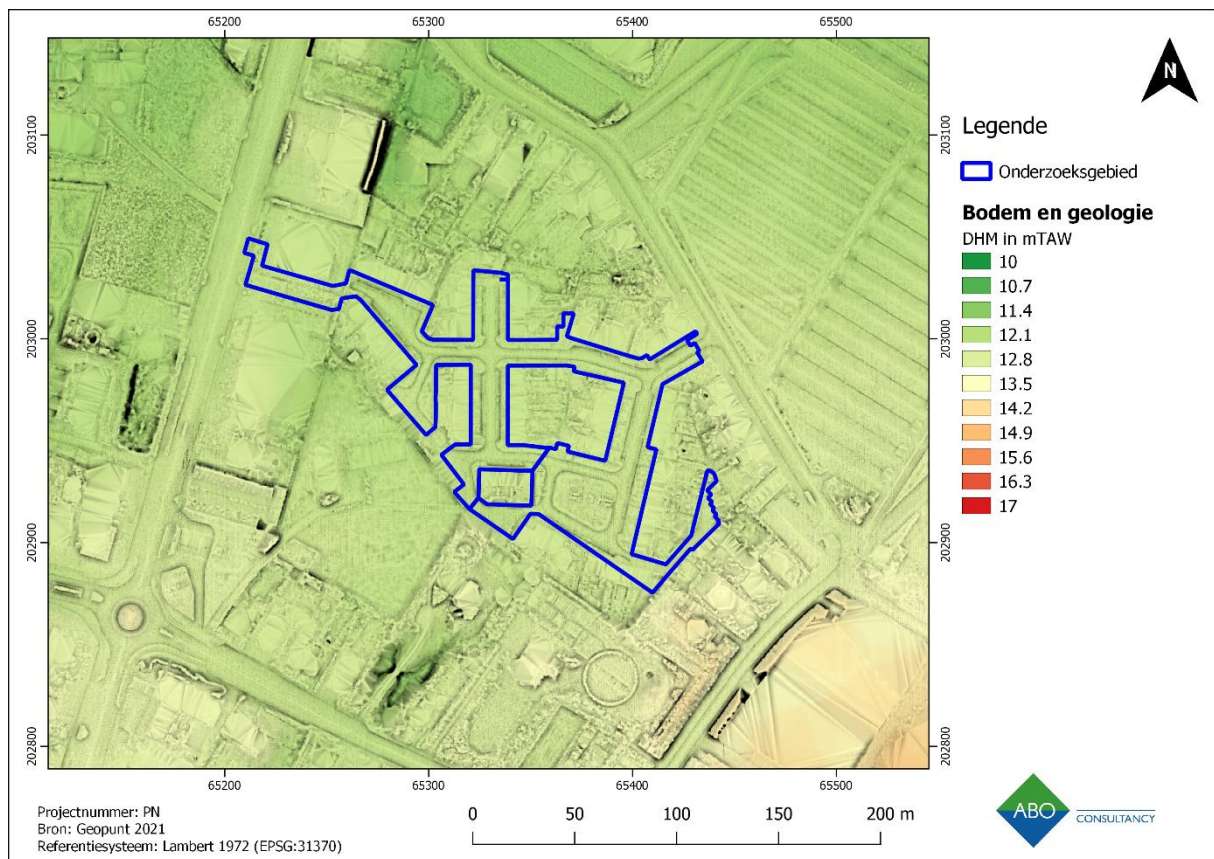
Op basis van het Digitaal Hoogtemodel kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied zich op zeer vlak terrein bevindt, aan de voet van een zuidelijk gelegen zandheuvel. De hoogte schommelt doorheen de woonwijk tussen 12,00 mTAW en 13,00 mTAW, wat kan wijzen op ingrijpende nivelleringswerken bij de bouw van de huizen en bijhorende straten. De zuidelijk gelegen zandheuvel loopt zeer geleidelijk op tot ca. 34,00 mTAW. In de directe omgeving van het onderzoeksgebied valt vooral de Moubeek op, die zich beperkt heeft uitgesneden in het landschap.

Ook uit de hoogteprofielen blijkt hoe vlak het onderzoeksgebied is. Van noord naar zuid schommelt de hoogte tussen 12,40 mTAW en 12,75 mTAW. Een gelijkaardig reliëf is zichtbaar van west naar oost.

Figuur 10: Hoogteprofielen van NW-ZO en NO-ZW. (Bron: Geopunt 2021).

3.1.3 SKYVIEW

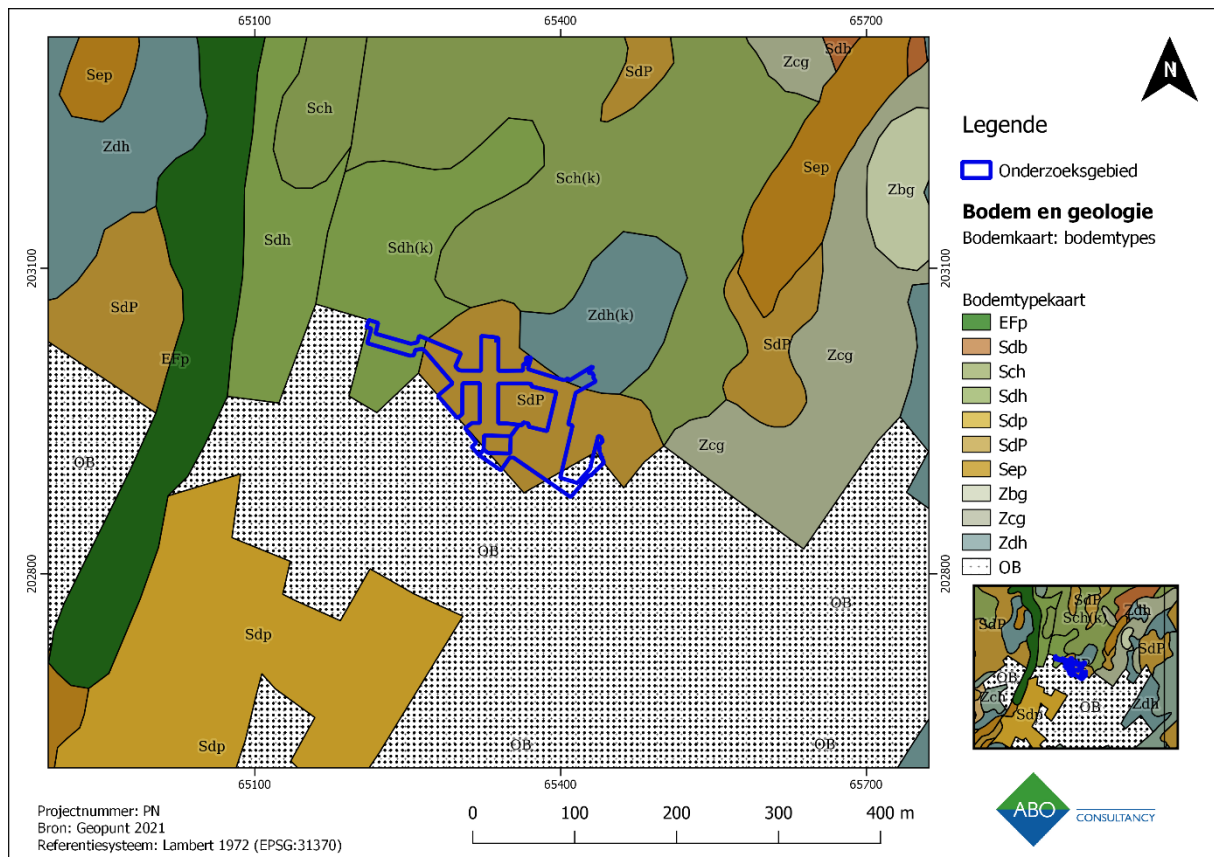

Figuur 11: Skyview (1:2000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt 2021).

Op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, Skyview factor 0,25m is vooral het stratenpatroon van de woonwijk goed zichtbaar. Verder zijn er, naast het pleintje, weinig tot geen opvallende elementen binnen het onderzoeksgebied zichtbaar.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAARTEN

Figuur 12: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:4000) met aanduiding van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

Ter hoogte van het onderzoeksgebied komt grotendeels een matig natte lemige zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel voor (**SdP**). Bij bodems van het type Sdp gaat het om lemige zandgronden zonder profielontwikkeling. Hierbij verlaagt de kans op archeologisch potentieel. Dit type grond is matig nat en matig gleyig. De toplaag is 25 tot 40 cm dik met een humusgehalte van meer dan 2%. De onderliggende laag is meteen de C-horizont (moederbodem). Deze laag wordt hier aangeduid als Cg waarbij de 'g' staat voor 'gley'. Deze horizont bevat dus gley, roestvlekken veroorzaakt door fluctuaties in de grondwaterspiegel. Verder bevat deze laag schelpresten, wat het gehele profiel matig kalkhoudend maakt.

In het westen komt er ook een matig natte lemige zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont voor (**Sdh(k)**). Deze matig natte Postpodzol heeft een bouwlaag (Ap-horizont) die goed humeus is en een dikte heeft tussen 30-50 cm. Omwille van oplossing en afgraving is de Podzol B-horizont op veel plaatsen bijna volledig verdwenen. De roestverschijnselen beginnen normaal tussen 40 en 60 cm diepte. De waterhuishouding is gunstig in de zomer, maar de bodem is soms iets te nat in de winter.

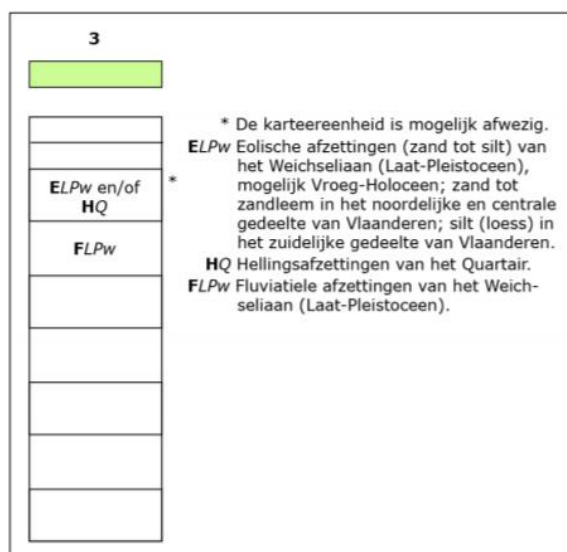
In het noordelijk deel van het onderzoeksgebied komt een matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont voor (**Zdh(k)**). Dit bodemtype is kenmerkend voor een matig nat Postpodzolgebied. De bovengrond is vaak meer dan 30 cm dik, donker bruingrijs van kleur en heeft

een hoog humusgehalte (3-5 %). De hoogste grondwaterstand reikt tot in het onderste deel van de B-horizont, zodat roestverschijnselen (aanwezig tussen 40 en 60 centimeter) in veel gevallen moeilijk of niet waar te nemen zijn.

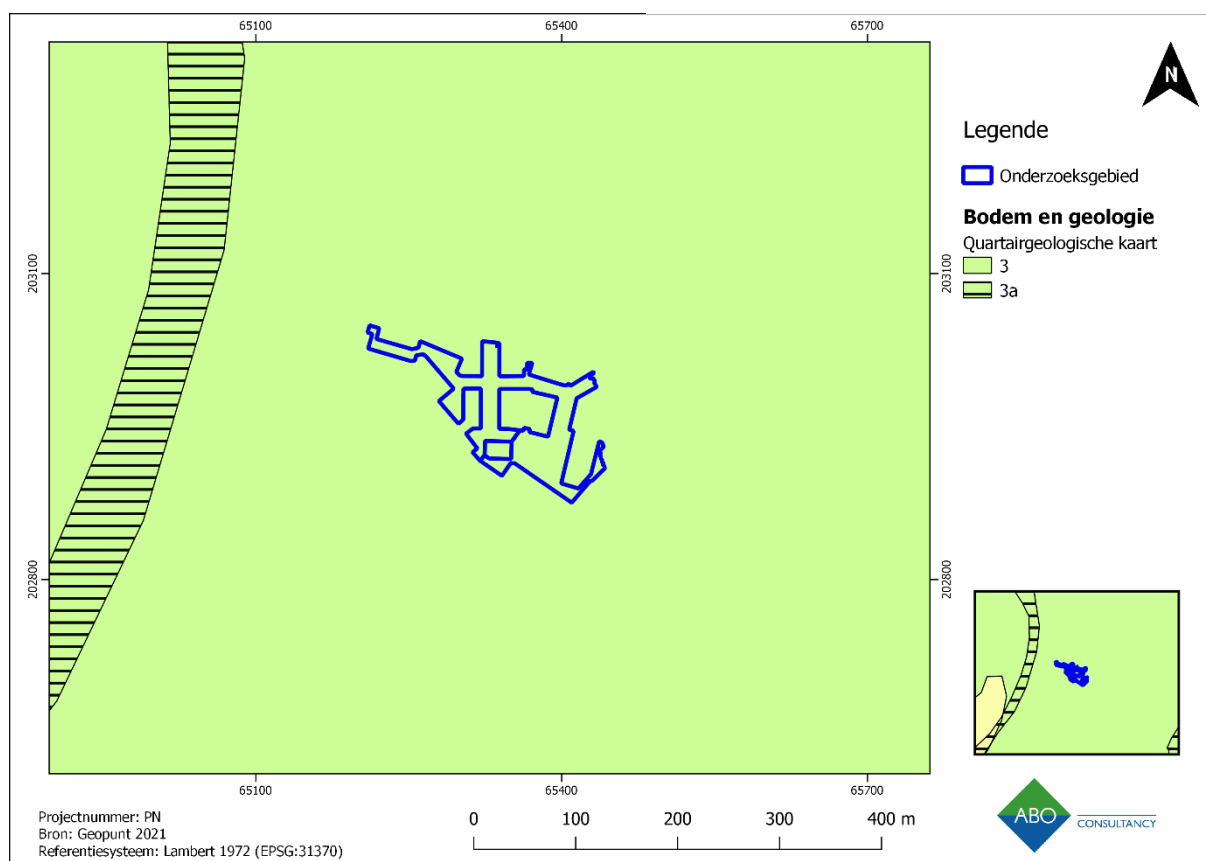
Ten zuiden van het onderzoeksgebied komt ook een vergraven bodem voor (**OB**). Dit is een door menselijk ingrijpen gewijzigde bodem waarvan het oorspronkelijke bodemtype niet meer achterhaald kon worden.

3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

Het Quartaire pakket (**type 3**) bestaat uit Eolische afzettingen uit het Weichseliaan (zand tot silt). Mogelijk zijn deze te dateren in het Vroeg-Holoceen. Het gaat dan over zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen en silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. Gezien het studiegebied zich in het noordwestelijke deel van Vlaanderen bevindt zou het hier gaan over zand tot zandleem. Bijkomend bevinden zich hier ook hellingafzettingen uit het Quartair. Onder deze laag bevindt zich dan weer een laag met fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

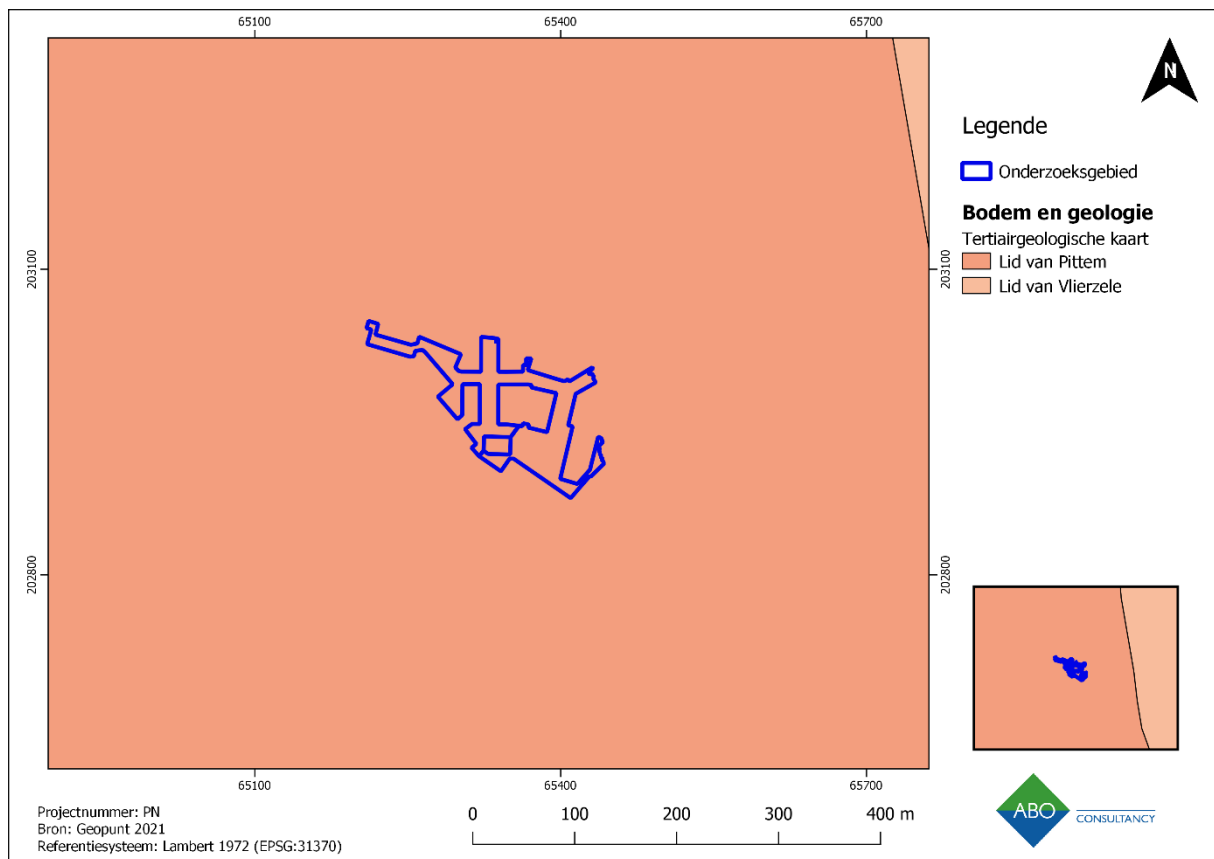

Figuur 13: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3). (Bron: Geopunt 2021).

Figuur 14: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:30000) met aanduiding van het studiegebied. (Bron: Geopunt 2021).

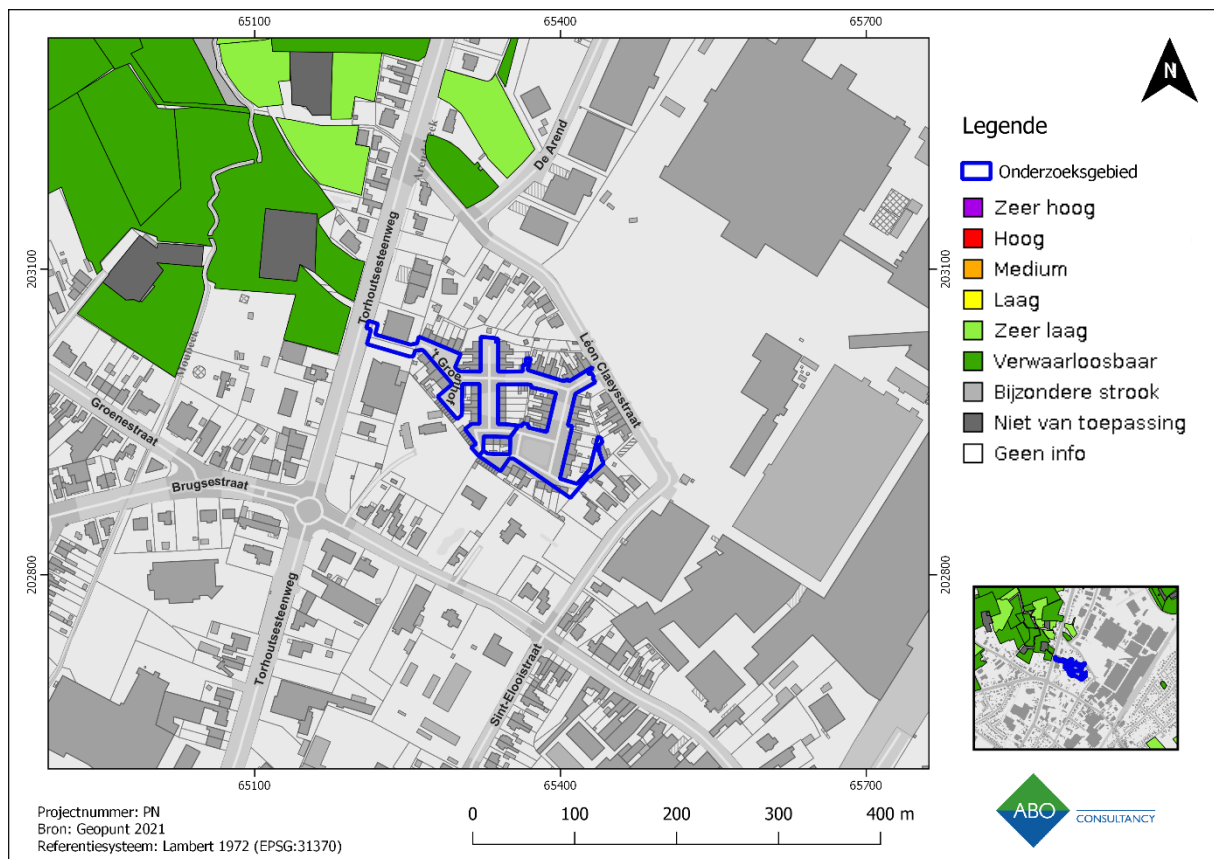
3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 15: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied.
(Bron: Geopunt 2021).

Het studiegebied bevindt zich ter hoogte van de **Formatie van Gentbrugge** dat verder onderverdeeld is binnen het **Lid van Pittem**. De formatie bestaat uit grijsgroene klei en is sterk zandhoudend. Plaatselijk zijn er zandsteenbanken (veldsteen) te vinden. Deze sequentie is niet glauconiethoudend, maar bevat wel glimmers. Het gaat hier om mariene zand- en kleilagen, afgezet in de zee die het noorden van België bedekte in het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen).

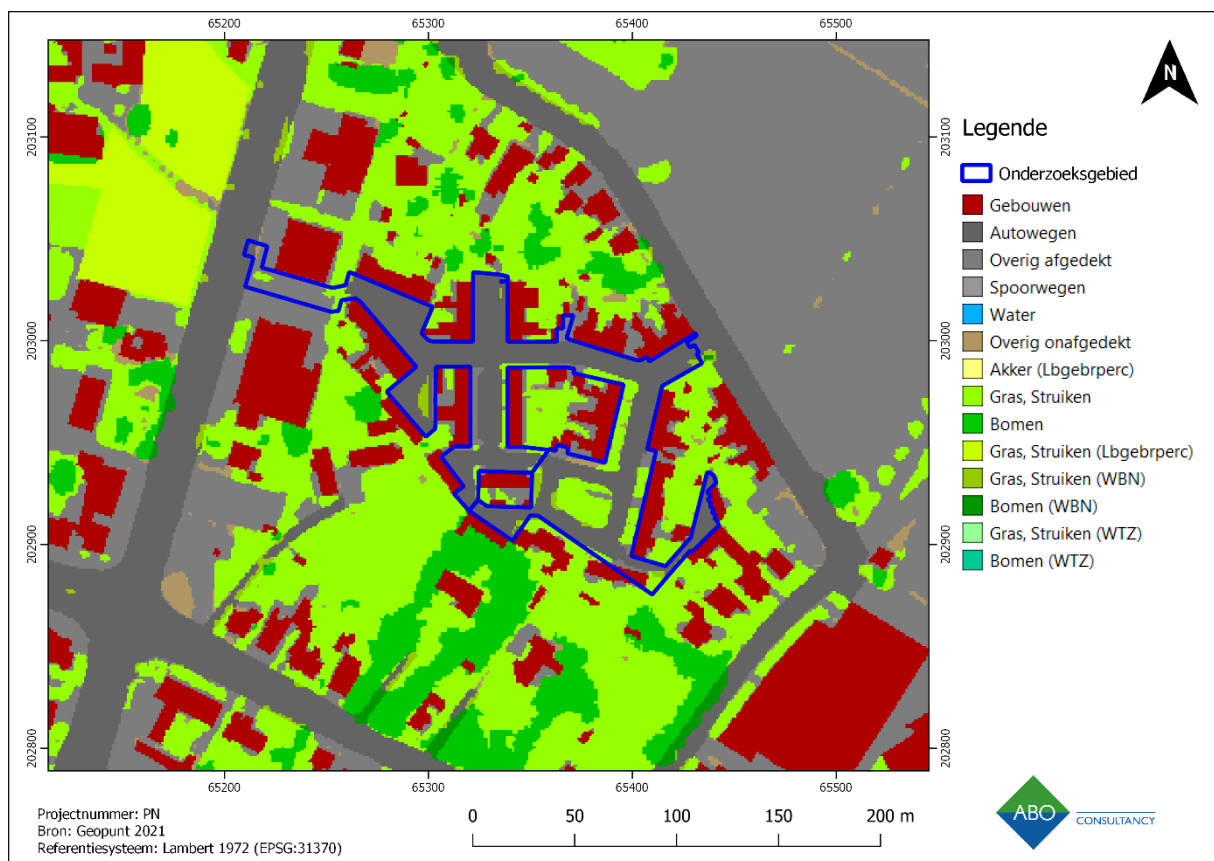
3.2.4 BODEMEROSIEKAART

Figuur 16: Bodemerosiekaart (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt 2021).

Er is geen informatie beschikbaar omtrent de bodemerosie ter hoogte van de bebouwde zone waarin het studiegebied gelegen is. Binnen het omliggende gebied is de potentiële bodemerosie echter zeer laag tot verwaarloosbaar. Er kan dus gesteld worden dat dit ook het geval is binnen het onderzoeksgebied

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 17: Bodembedekkingskaart (1:2000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

Op de bodembedekkingskaart staat het overgrote deel van het onderzoeksgebied aangeduid als autoweg en overige verharding (grijs). Verder zijn er ook nog wat grasland en struiken aanwezig (geelgroen).

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris archeologische zone	Buiten archeologische zone
Gekende erfgoedwaarden	Relevant, cf. 4.1.2
Inventaris bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.1.3
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Niet van toepassing
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.1.4
Inventaris historische stadskern	Niet van toepassing
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet van toepassing
Wereldoorlog relictten	Niet van toepassing
Cartografische bronnen	
Frickxkaart (ca. 1745)	Niet relevant, maar wel vermeld, cf. 4.2.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.2.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.2.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.2.4
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.2.5
Orthofoto's 1954-2017)	Relevant, cf. 4.3

Figuur 18: Tabel met geraadpleegde bronnen.

4.1 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

De overzichtskaart van Geoportaal Onroerend Erfgoed geeft voor het gebied rondom het studiegebied meldingen van beschermde monumenten, cultuurhistorische landschappen, zones opgenomen in de Centraal Archeologische Inventaris en bouwhistorische relictten.

4.1.1 HISTORISCH KADER

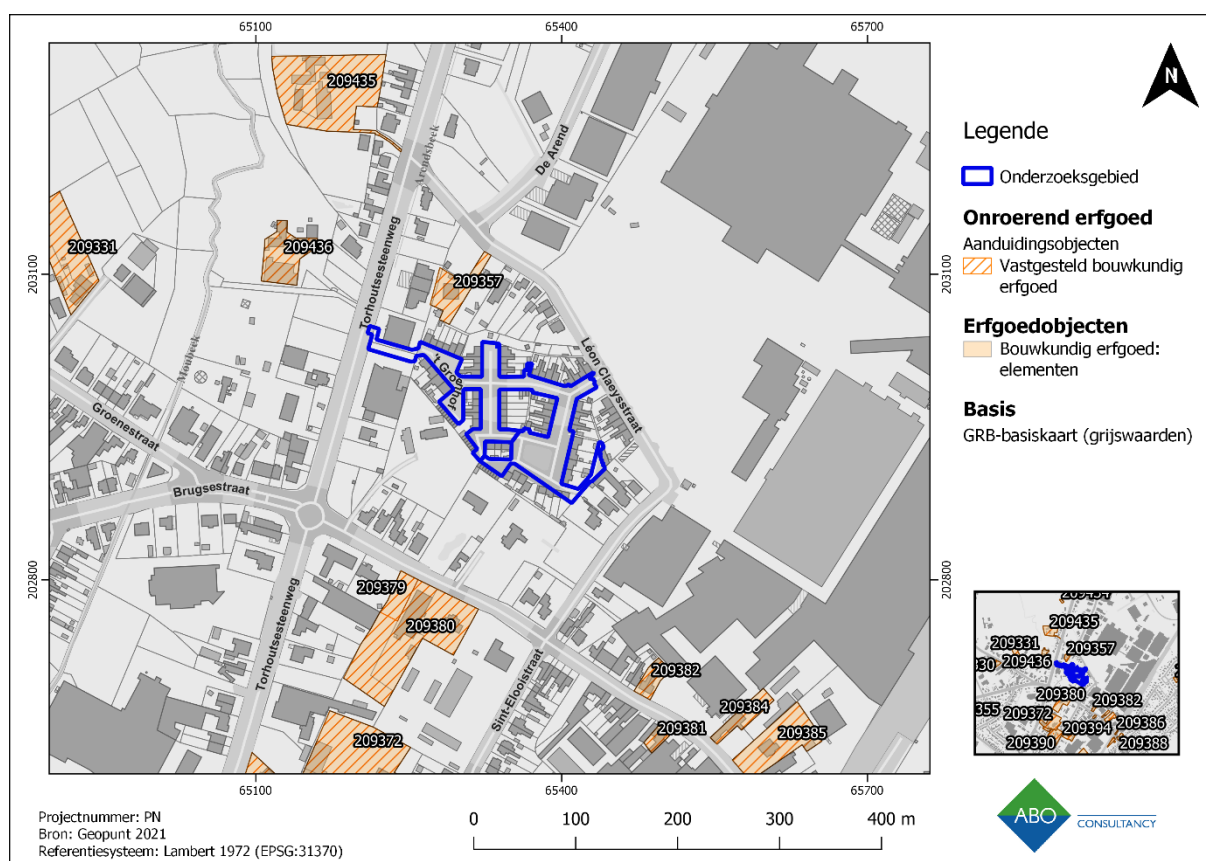
De oudste bewoning te Zedelgem dateert uit de neolithische periode. Begin 20ste eeuw werden er neolithische relictten gevonden in de omgeving van de Kezelberg. Dit gebied ligt op ongeveer 3,5 km ten noorden van het studiegebied. In het voorjaar van 2004 werd er een prospectie via luchtfotografie uitgevoerd door de Universiteit Gent. Bij deze prospectie werden twee vermoedelijke grafheuvels uit de Bronstijd aangetroffen. Ze bevinden zich binnen een straal van 1,5 km rond het studiegebied. Door de Zabbeek die hier tussen loopt kunnen ze niet tot hetzelfde grafveld gerekend worden. Verdere indicaties op luchtfoto's werden bemoeilijkt door de industrie nabij het gehucht De Leeuw.

Of het gebied rond Zedelgem bewoond werd in de Romeinse periode is niet gekend. Ten noorden van de huidige dorpskern liep wel de heirweg Cassel-Aardenburg, maar voor Zedelgem zelf zijn er geen indicaties van Romeinse bewoning gekend. De naam 'Zedelgem' doet een oorsprong als Germaanse nederzetting vermoeden.

In de middeleeuwen maakt Zedelgem deel uit van de kasselrij van Brugge (Brugse Vrije) als heerlijkheid binnen het grafelijk leenhof Brugge, dat dan weer onder de Franse koning viel. De Moubeek vormde in deze periode de uiterste grens van de bewoning, het studiegebied viel er dus net buiten. Vermoedelijk was deze zone, zoals aangegeven op de kaart van het Brugse Vrije uit de 16de eeuw, ook nu al bos. Tussen de 16de en de 18de eeuw werd het bos gaandeweg kleiner om plaats te maken voor landbouwgebied.

Het gehucht De Leeuw vormt zich na de aanleg van de kasseiweg Brugge-Torhout (de latere Torhoutsesteenweg) tussen 1751 en 1754. Herberg 'De Gouden Leeuw' ontstaat als gevolg van deze nieuwe weg. Waarop zich vervolgens rond de herberg bewoning ontwikkelt. Op de Ferrariskaart (cf. 4.2.2) is het studiegebied ingetekend als landbouwgebied.

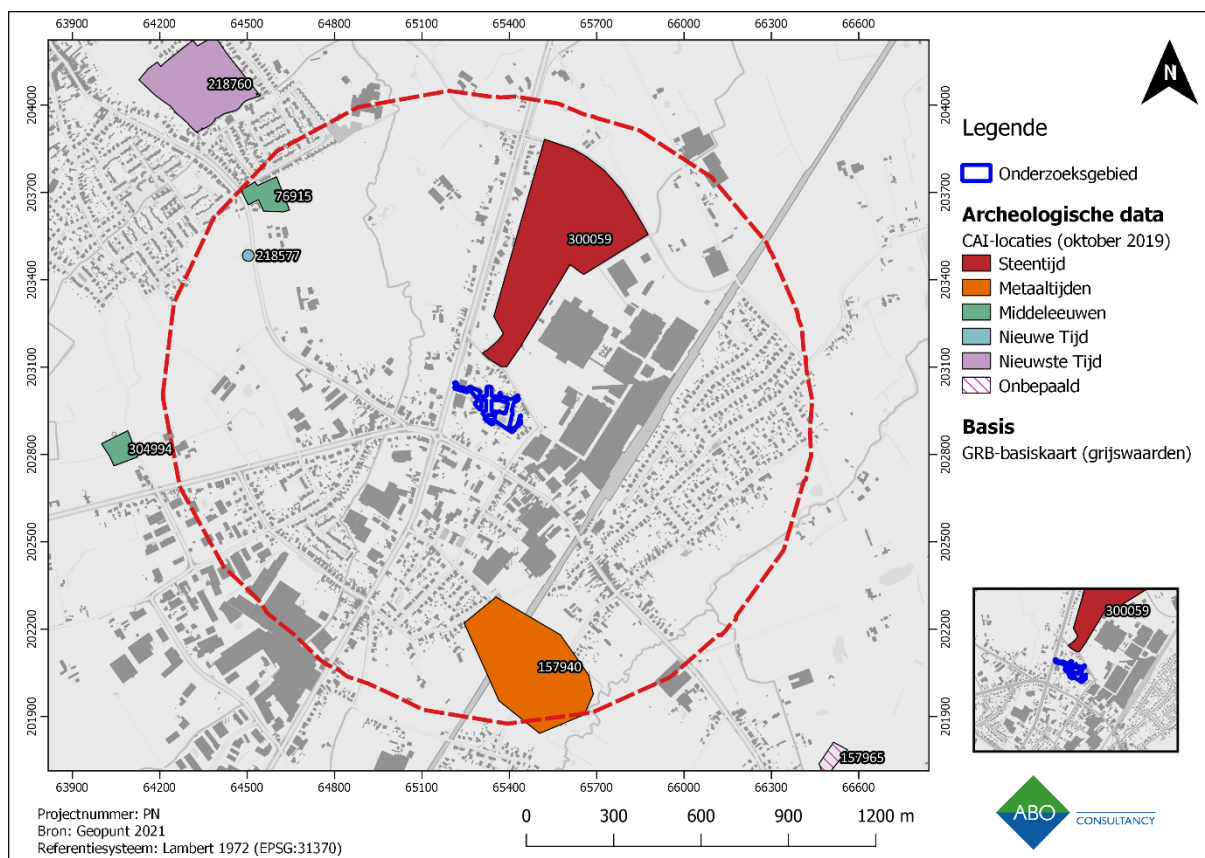
4.1.2 GEKENDE ERFGOEDWAARDEN M.B.T. HET ONDERZOEKSGBIED

Figuur 19: De erfgoedwaarden met betrekking tot het onderzoeksgebied. (1:15000). (Bron: Geopunt 2021).

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn er geen relevante erfgoedwaarden aanwezig. Enkele nabijgelegen elementen betreffen voornamelijk bouwkundig interessante woningen uit de 20e eeuw (ID. 209357) of hoeves (ID. 209436, 209435).

4.1.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 20: Alle CAI-meldingen (1:15000) binnen een straal van meter.

In een straal van 1.000 meter rondom het onderzoeksgebied zijn er vier meldingen uit de Centrale Archeologische Inventaris aanwezig. Ten noorden van het onderzoeksgebied zijn er naast een lithische vondst ook bewoningssporen uit de Midden-Romeinse periode en late middeleeuwen aangetroffen. Verder werd er ten zuidoosten van het onderzoeksgebied bij een onderzoek met luchtfotografie een grafheuvel uit de bronstijd gedetecteerd. Er werd ook een tweede structuur waargenomen, al is hier niet zeker of het een grafheuvel betreft. Meldingen ten noordwesten van het onderzoeksgebied betreffen dan weer de rand van een mogelijke middeleeuwse nederzetting en een munt uit de Nieuwe Tijd. Deze meldingen wijzen op het feit dat er ter hoogte van het onderzoeksgebied een gemiddeld potentieel is om gelijkaardige elementen aan te treffen. De meeste bewoning concentreerde zich wel meer rond de dorpskern van Zuidwege en Zedelgem.

ID	Naam	Datering
300059	Lithisch materiaal	Steentijd
	Bewoningssporen	Middeleeuwen
157940	Mogelijke grafheuvel en grafheuvel	Bronstijd
76915	Mogelijke rand nederzetting	Middeleeuwen
218577	Munt	Nieuwe Tijd

Figuur 21: Overzichtstabel CAI.

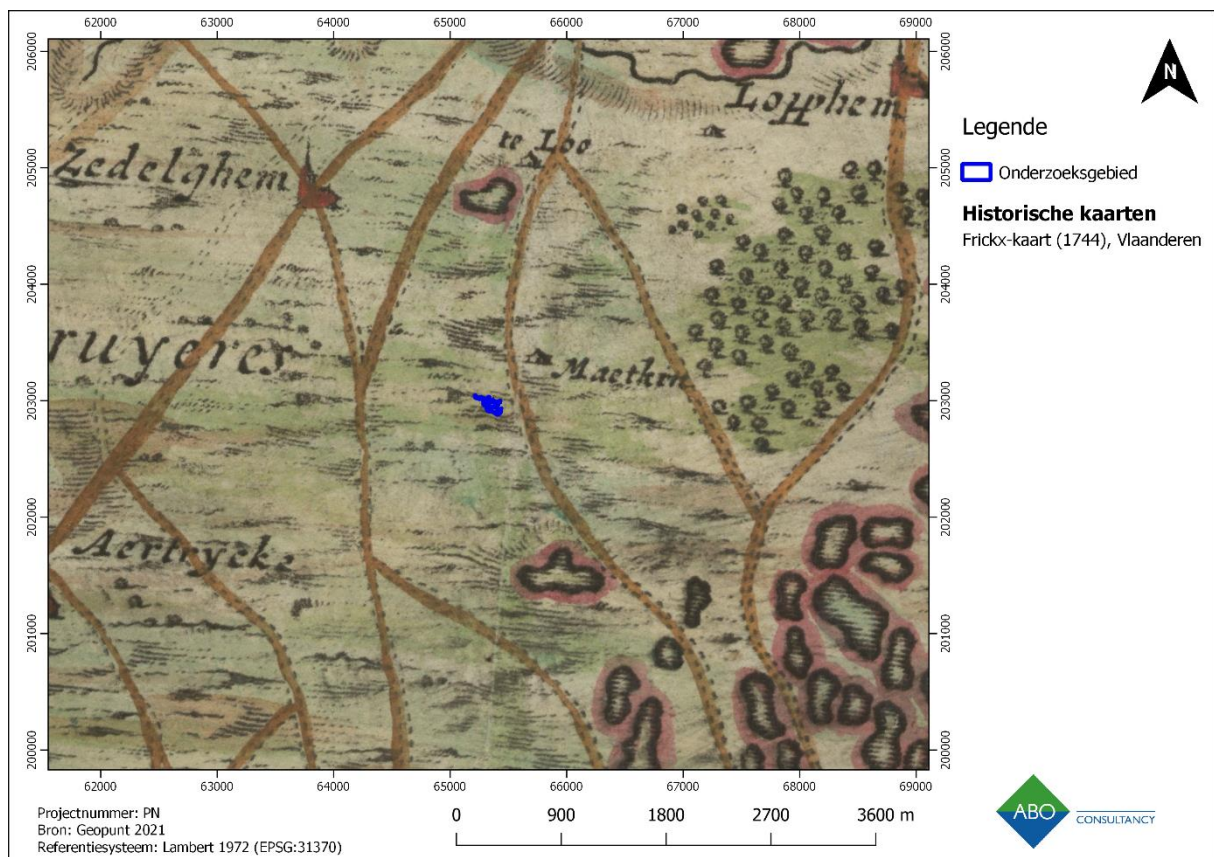
4.1.4 EERDER ONDERZOEK

Ten zuidwesten van het huidige onderzoeksgebied werd in 2019 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door ABO nv (ID 13455).¹ Op basis van dit uitgevoerde proefsleuvenonderzoek kon een duidelijke cluster van antropogene sporen aangeduid worden in de zuidelijke helft van het onderzoeksgebied (9.818m²). De aangetroffen antropogene sporen kenmerken zich in de vorm van een aantal kuilen en greppelsegmenten en kunnen in verband gebracht worden met een mogelijk woonerf. Landschappelijk is deze gesitueerd op de zuidflank van een zandige micro-opduiking aan de rand van de paleovallei van de MoubEEK. Archeologische vondsten werden er niet aangetroffen waardoor de datering van de structuren dan ook onduidelijk blijft. Er is op basis van de stratigrafische informatie (oversnijdingen) wel sprake van minstens twee chronologische fasen. De aangetroffen greppelstructuren vertonen niet onmiddellijk een welbepaalde configuratie en lijken eerder organisch te zijn aangelegd. De aanwezigheid van enkele in omvang ruime kuilen kunnen eventueel als extractiekuilen of als opslagkuilen (silo's) geïnterpreteerd worden.

¹ Pye, P. et al. 2019.

4.2 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

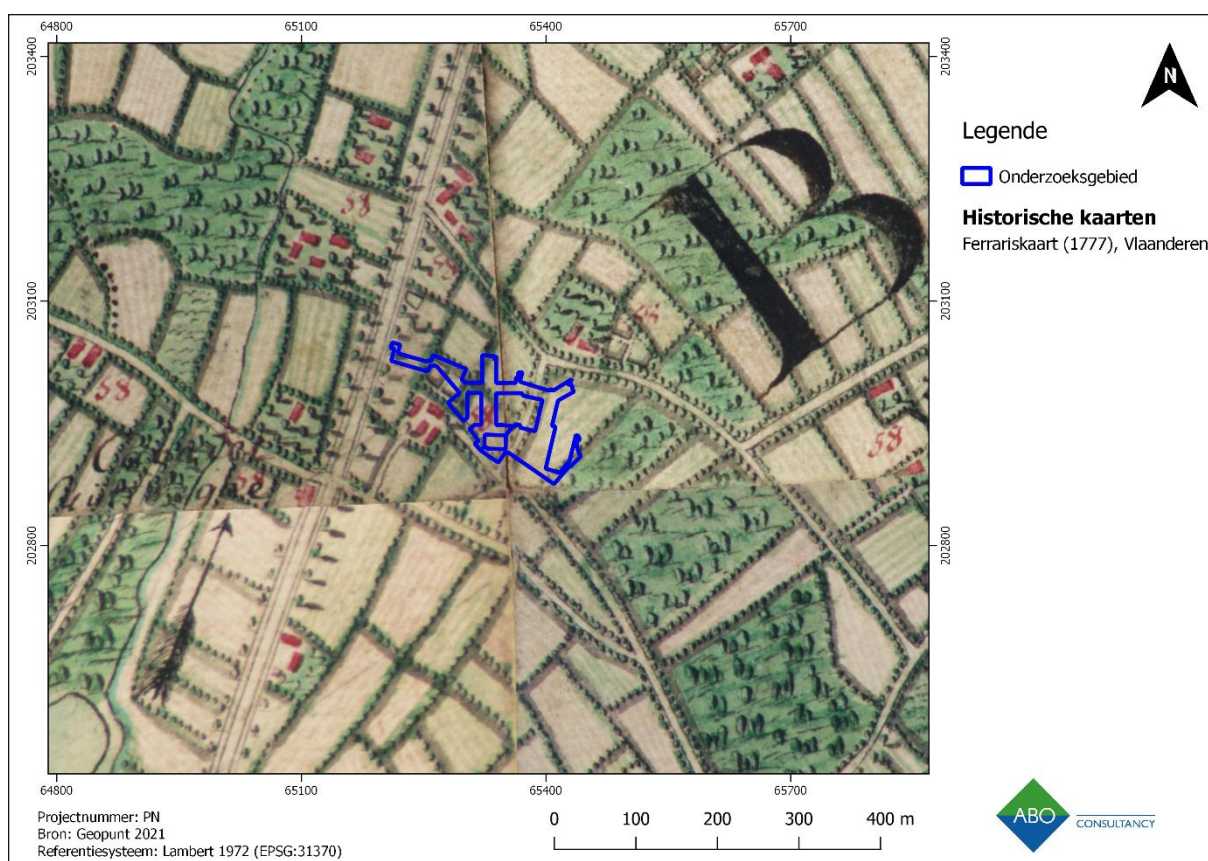
4.2.1 FRICXKAART (CA. 1712)

Figuur 22: Fricxkaart (1:35000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

Op de Fricxkaart staat het onderzoeksgebied op enige afstand ten zuidoosten van Zedelem gekarteerd. De regio lijkt gedomineerd door heidegronden. Omwille van het gebrek aan detail, is de Fricxkaart verder weinig relevant voor dit onderzoek.

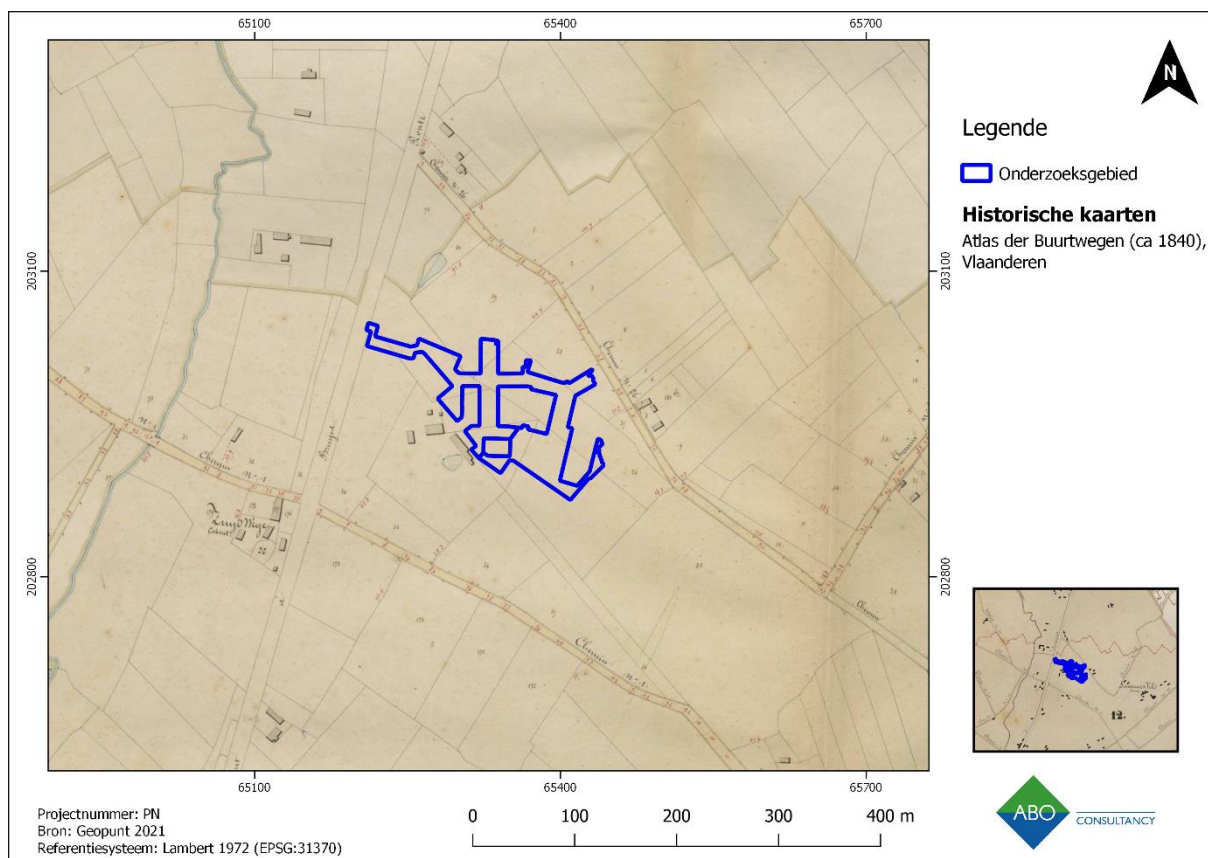
4.2.2 FERRARISKAART (CA. 1771- 1778)

Figuur 23: Ferrariskaart (1:5000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

De Ferrariskaart geeft al een veel duidelijker beeld weer van de omgeving. Het onderzoeksgebied staat gekarteerd ter hoogte van enkele wegen die in verbinding staan met een rechte steenweg, de latere N32 (Torhoutsesteenweg). Her en der zijn er wat huizen en hoeves verspreid in het landschap. In het westen is de Moubeek reeds aangeduid op de kaart, deze stroomt van zuid naar noord. Het lijkt er op dat er zich geen bewoning bevond ter hoogte van het studiegebied.

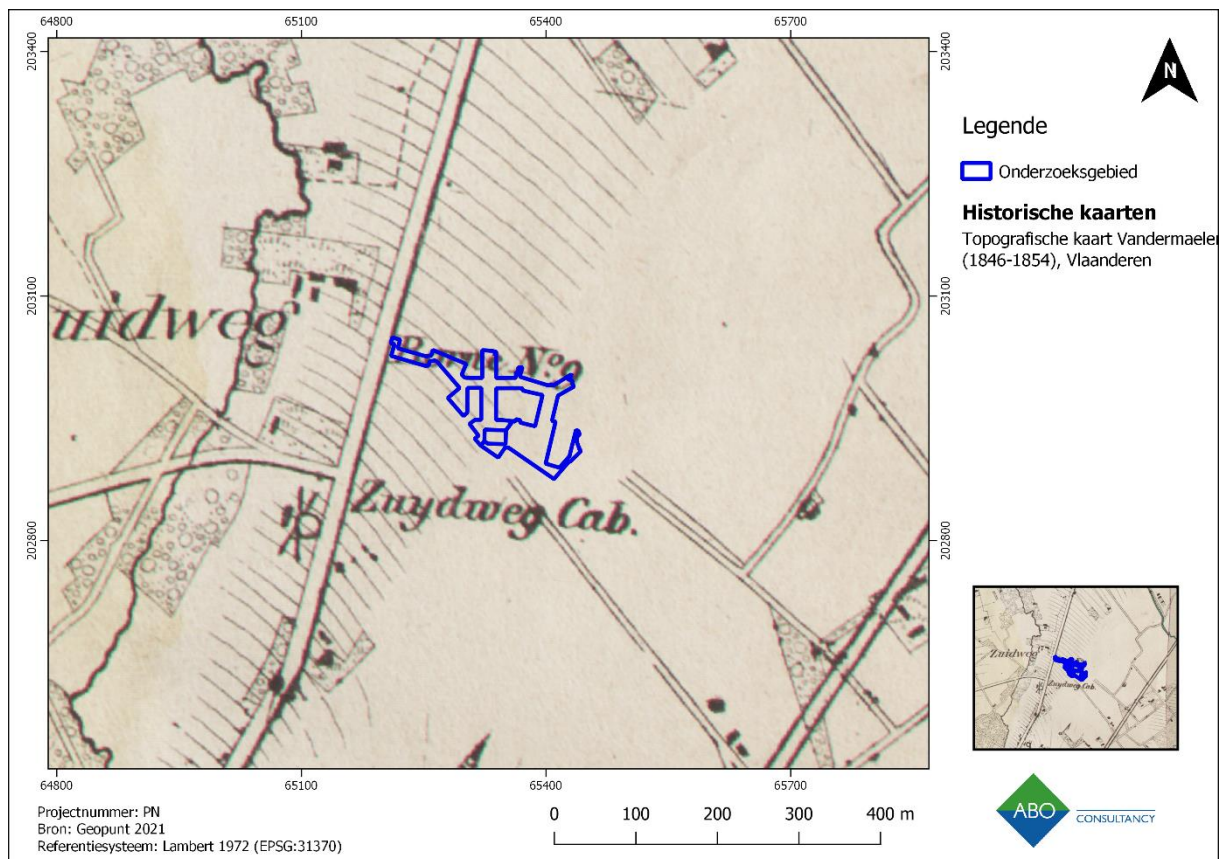
4.2.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

Figuur 24: Atlas der Buurtwegen (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

Ook op de Atlas der Buurtwegen staat het onderzoeksgebied aangeduid tussen een aantal wegen. Het gehucht wordt voor het eerst benoemd als Zuidwege en ook de Moubeek staat duidelijk gekarteerd.

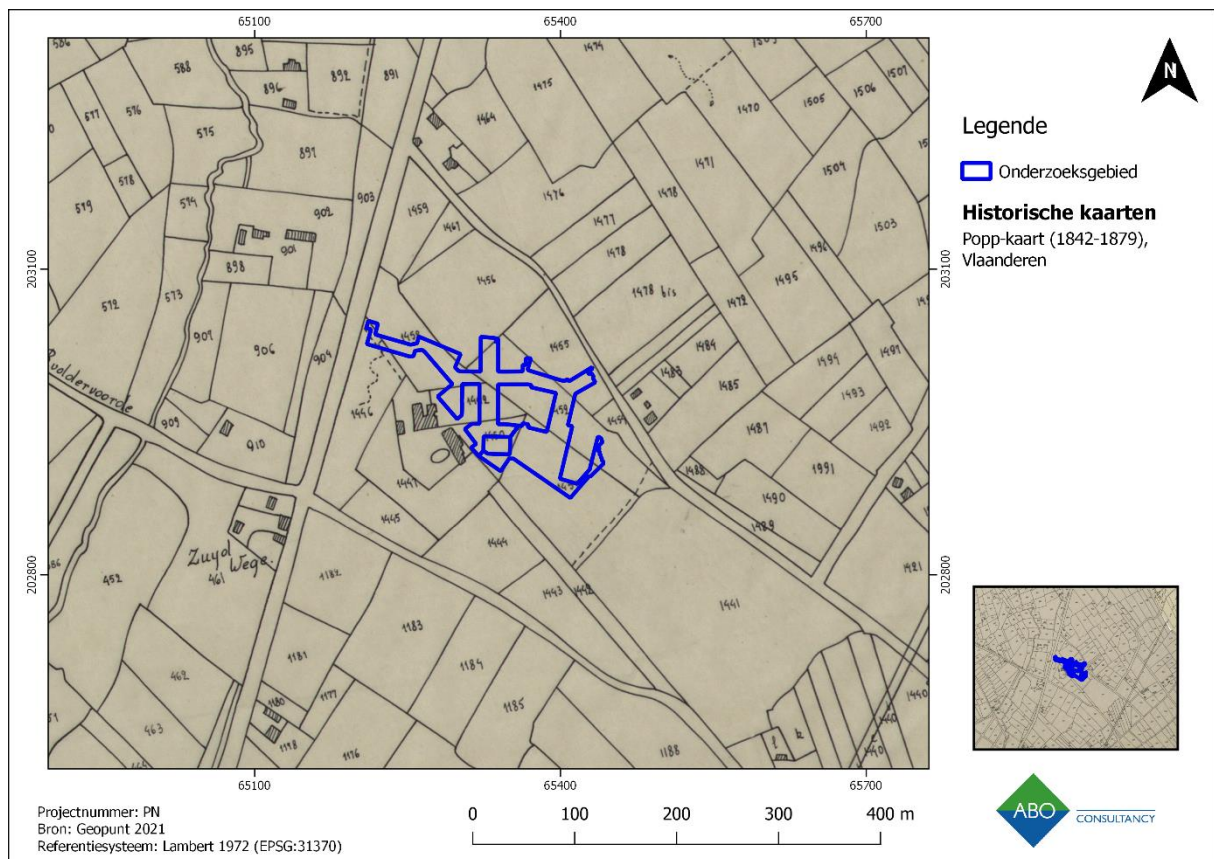
4.2.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 25: Vandermaelen kaart (1:5000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

De Vandermaelenkaart geeft het onderzoeksgebied weer ter hoogte van enkele buurtwegen. De bebouwing is wat geminderd of slecht aangegeven. Langs de steenweg is een zogenaamd Cabaret zichtbaar, alsook de Moubeek. Ook nu is er geen bebouwing zichtbaar binnen de contouren van het onderzoeksgebied.

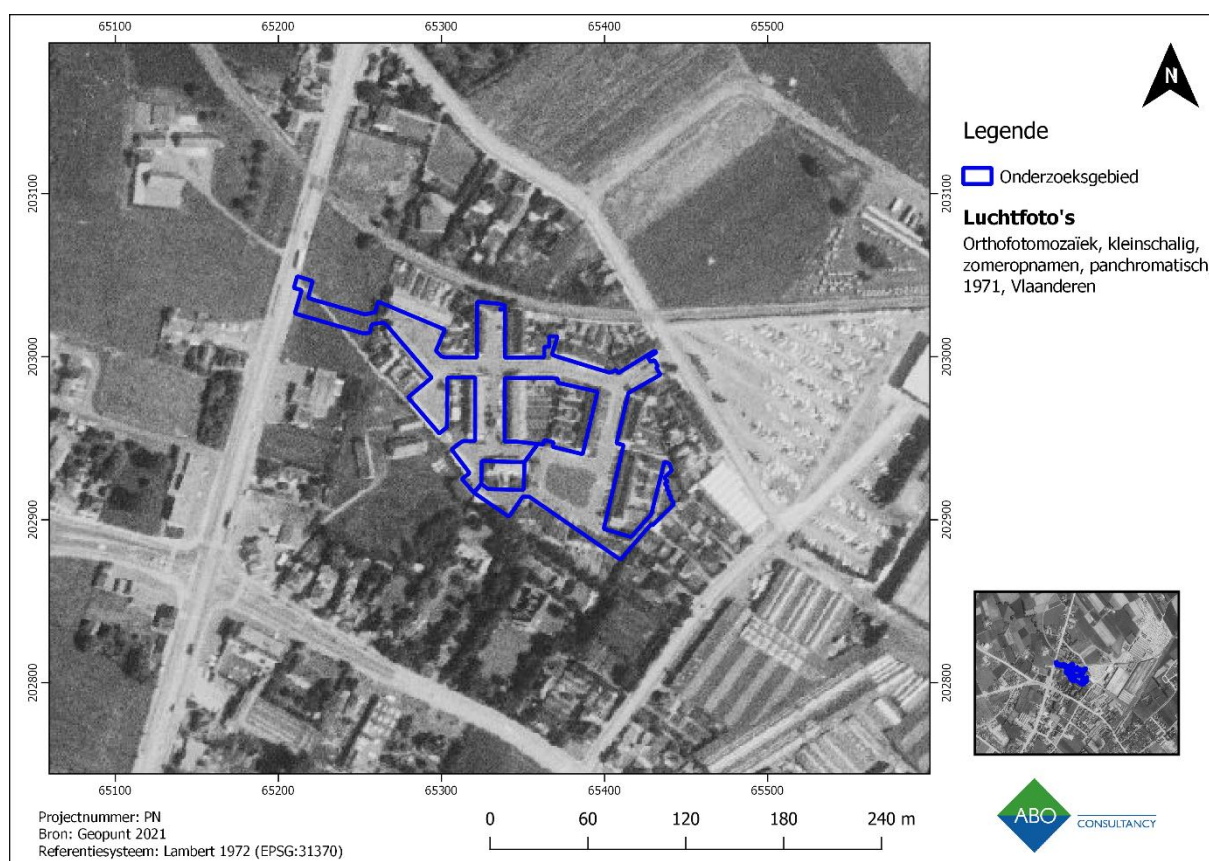
4.2.5 POPPKAART (CA. 1842-1879)

Figuur 26: Poppkaart (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

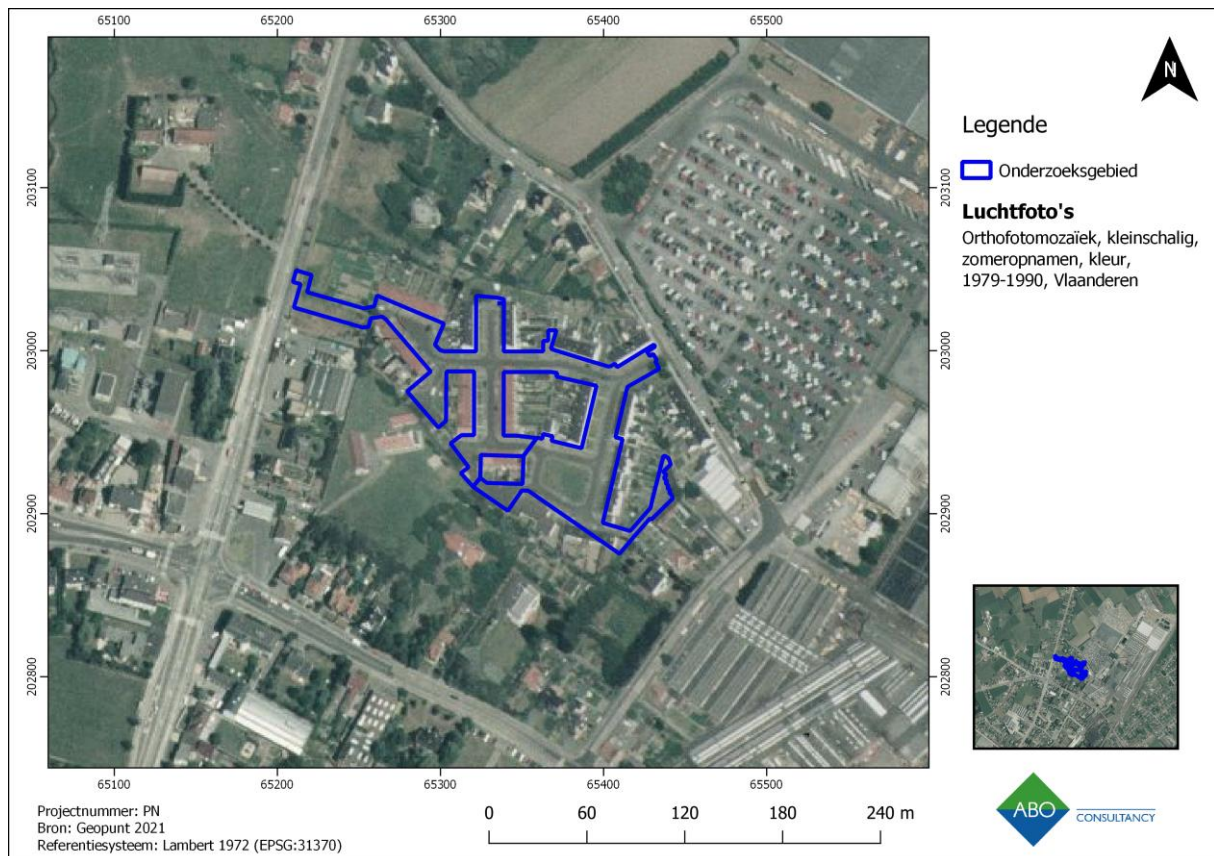
Op de Poppkaart is er terug wat bebouwing bijgekomen ten zuiden van het onderzoeksgebied, al zijn er binnen de contouren geen structuren weergegeven. Ook nu staat het gehucht Zuidwege aangeduid op de kaart.

4.3 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

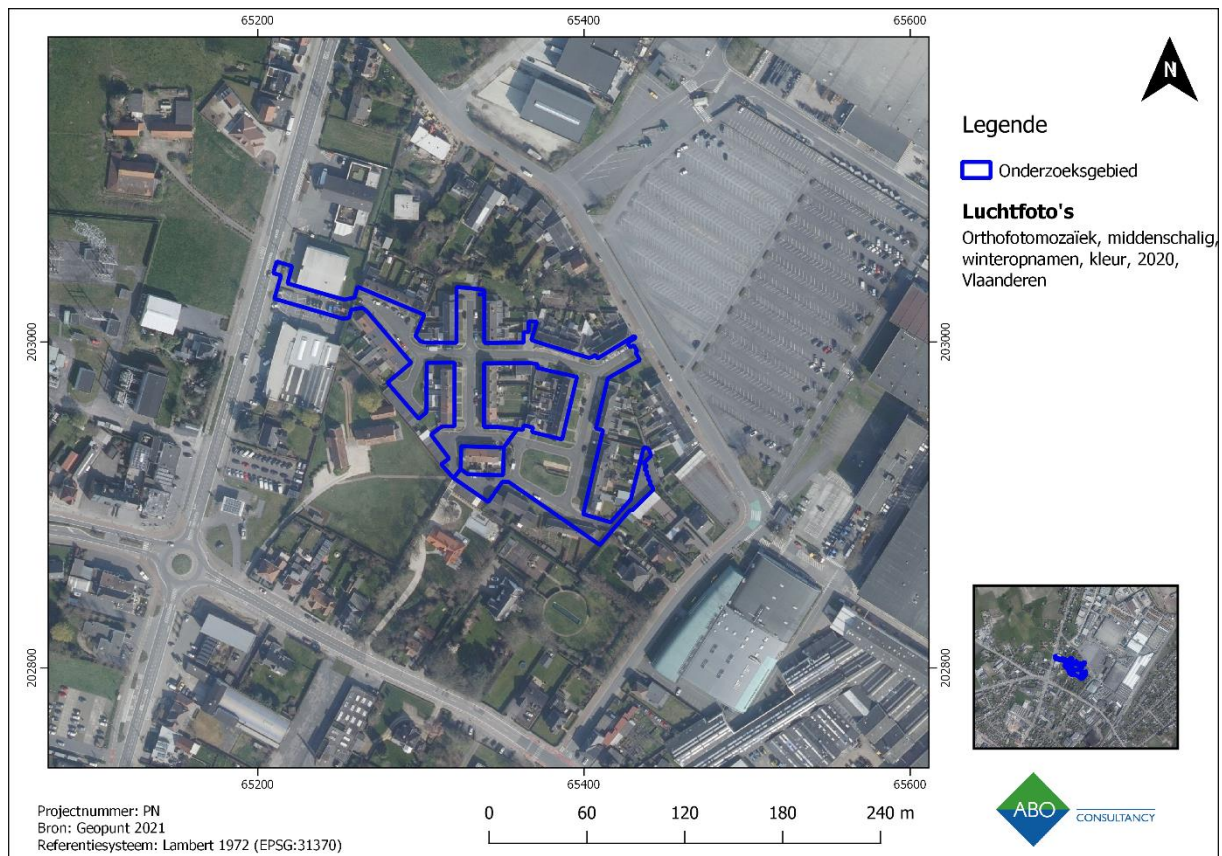
Figuur 27: Orthofotomosaïek (1:2500), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (1971) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

Op de orthofoto uit 1971 is te zien dat de wijk 't Groenhof reeds gerealiseerd is ter hoogte van het onderzoeksgebied. Ook het pleintje is duidelijk aangegeven op de kaart. Ter hoogte van de westelijke zijde is een weg richting de Torhoutsesteenweg aanwezig. Ook op ruimere schaal is de omgeving sterk gewijzigd met meer bewoning in het zuiden en westen en industriële gebouwen in het noorden en oosten.

Figuur 28: Orthofotomozaïek (1:2500), kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch (1991) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

Op de orthofoto uit 1991 is te zien dat het onderzoeksgebied zelf eerder weinig gewijzigd is. In de omgeving zijn echter wel een heel aantal structuren bijgebouwd, zowel van residentiële als industriële aard.

Figuur 29: Orthofotomosaïek (1:2500), middenschallig, winteropnamen, panchromatisch (2020) met weergave van het studiegebied (blauw). (Bron: Geopunt 2021).

De orthofoto uit 2020 geeft de huidige situatie van het onderzoeksgebied weer.

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Naar aanleiding van de sloop van 8 verouderde woningen, de bouw van 12 nieuwe woningen en het verbouwen van 2 hoekwoningen, wenst de gemeente Zedelgem de volledige wijk 't Groenhof te vernieuwen (de sloop en bouw zijn **geen** onderdeel van deze archeologienota). Dit project omvat ook het aanleggen van een gescheiden rioleringsstelsel en een nieuw wegenisontwerp (**wel** onderdeel van deze archeologienota). Het onderzoeksgebied bestaat uit enkele straten en een bijhorend pleintje. Naast het openbaar domein, horen er ook enkele percelen bij de aanvraag: 1446w2, 1458h, 1452k8. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt ca. 9.800 m². De woonwijk bevindt zich op een kleine twee kilometer van het centrum van Zedelgem, nabij het gehucht De Leeuw. Het onderzoeksgebied wordt in het westen door de N32 of Torhoutsesteenweg en in het noorden en oosten door de Léon Claeysstraat begrensd.

Landschappelijk gezien, bevindt het onderzoeksgebied zich op zeer vlak terrein bevindt, aan de voet van een zuidelijk gelegen zandheuvel. De hoogte schommelt doorheen de woonwijk tussen 12,00 mTAW en 13,00 mTAW, wat kan wijzen op ingrijpende nivelleringswerken bij de bouw van de huizen en bijhorende straten. Ter hoogte van het onderzoeksgebied komt, volgens de bodemkaart, voornamelijk een matig natte lemige zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel voor, al duiden omliggende bodemprofielen ook wel op de mogelijke aanwezigheid van een postpodzol en dus een verbrokkelde textuur B-horizont. Er is geen informatie beschikbaar omtrent de bodemerosie ter hoogte van de bebouwde zone waarin het studiegebied gelegen is, al blijkt het erosiepotentieel in de omgeving zeer laag te zijn.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn er geen relevante erfgoedwaarden aanwezig. Enkele nabijgelegen elementen betreffen voornamelijk bouwkundig interessante woningen uit de 20e eeuw of hoeves. CAI-meldingen wijzen dan weer op een gemiddeld potentieel om archeologische elementen van de steentijden tot de Nieuwe Tijd aan te treffen.

Uit cartografische bronnen is gebleken dat het onderzoeksgebied reeds lange tijd onbebouwd is gebleven en mogelijks in gebruik was als heidelandschap of landbouwgrond. Pas in de tweede helft van de 20e eeuw werd er een woonwijk ingepland, namelijk 't Groenhof. De situatie binnen het onderzoeksgebied is sindsdien nagenoeg onveranderd gebleven.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel en de bijhorende verfraaiingswerken aan de wegenis en een onverhard pleintje in woonwijk 't Groenhof. Het doel van dit onderzoek is driedig. Ten eerste wordt er op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande werken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

Gekende archeologische elementen in de omgeving betreffen naast een lithische vondst ook sporen uit de metaaltijden, Romeinse Tijd en de middeleeuwen. Opvallend genoeg werden er twee (mogelijke) grafheuvels uit de Bronstijd aangetroffen ten zuiden van het onderzoeksgebied. Meldingen ten noordwesten van het onderzoeksgebied betreffen dan weer de rand van een mogelijke middeleeuwse nederzetting en een munt uit de Nieuwe Tijd. De kans op hoeves en woonerven is ook reëel in de omgeving. Ten zuidwesten van het huidige onderzoeksgebied werd in 2019 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door ABO nv (ID 13455). Op basis van dit uitgevoerde proefsleuvenonderzoek kon een duidelijke cluster van antropogene sporen aangeduid worden in de zuidelijke helft van het onderzoeksgebied. De aangetroffen antropogene sporen kenmerken zich in de vorm van een aantal kuilen en greppelsegmenten en kunnen in verband gebracht worden met een mogelijk woonerf. Er kon echter geen datering bepaald worden. Het is mogelijk dat er zich gelijkaardige sporen ter hoogte van het onderzoeksgebied bevinden. Het is echter waarschijnlijker dat de bodem danig verstoord werd bij de aanleg van de woonwijk in de 20e eeuw, en dat het eventueel aanwezige archeologische bodemarchief reeds vergraven werd.

In functie van de werkzaamheden worden er verder weinig bijkomende verstoringen verwacht. De bestaande verhardingen worden immers grotendeels vernieuwd (en in sommige gevallen verwijderd of vervangen door waterdoorlatende varianten). De bestaande riolering (ca. 1,45-1,65 m-Mv diep) wordt vervangen door een gescheiden systeem met buizen tot 2,00 m-Mv. Aangezien deze ingreep slechts zeer dunne sleuven vereist (minder dan 1,25 meter breedte), en er dus onvoldoende grote kijkvensters gecreëerd worden, is hier geen potentieel voor verder archeologisch onderzoek. Ter hoogte van het pleintje wordt de bestaande groenaanleg vervangen, en is er dus ook hier geen significante bedreiging van het eventueel aanwezige bodemarchief.

Op basis van de bovenstaande argumenten kan geconcludeerd worden dat de kans op archeologische kenniswinst zeer klein is. De kosten van verder onderzoek wegen niet op tegen de baten. Er worden dan ook geen verdere maatregelen (**vrijgave**) geadviseerd voor het hele onderzoeksgebied.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		25/01/2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		25/01/2021
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		25/01/2021

7 BIBLIOGRAFIE

7.1 LITERAIRE BRONNEN

Bogemans F., Baeteman C., 2006: *Kaartblad 12: Toelichtingen bij de Quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest*. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

Bourgeois J., e.a. 2004. *Inventarisatie van het archeologisch erfgoed van de gemeente Zedelgem op basis van luchtfotografisch onderzoek*. Gent: Universiteit Gent.

CadGIS 2021: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 20 januari 2021).

Cartesius 2021: Topografische kaart 1933/1883 [online], <http://cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BBDE85A1A-9065-4DD4-94DB-6B7E8ECCCE9D%7D> (geraadpleegd op 20 januari 2021)

Geoportaal onroerend Erfgoed: Centraal Archeologische Inventaris [online], geo.onroenderfgoed.be (geraadpleegd op 20 januari 2021)

Geopunt Vlaanderen 2021: Basiskaarten (orthofoto's 1971/2015; GRB, topografische kaart (klassieke reeks)) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 20 januari 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 20 januari 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Bodemkaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 20 januari 2021)

Inventaris Onroerend Erfgoed: Inventaris bouwkundig erfgoed [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten> (geraadpleegd op 20 januari 2021).

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 20 januari 2021).

Van Ranst E & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent: Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent.